

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Malin Hofstedt

Dubbel straffbarhet-
En undersökning av kravet på dubbel straffbarhet och
dess förenlighet med grundläggande EU-rättsliga
principer

LAGM01 Examensarbete

Examensarbete på juristprogrammet
30 högskolepoäng

Handledare: Sverker Jönsson

Termin för examen: Period 1 HT 2015

Innehåll

SUMMARY	2
SAMMANFATTNING	3
FÖRORD	4
FÖRKORTNINGAR	5
1 INLEDNING	6
1.1 Syfte och avgränsning	7
1.2 Metod och material	9
1.3 Perspektiv	11
1.4 Terminologi	11
1.5 Disposition	12
2 STRAFFRÄTTSIDEOLOGIER	14
2.1 Inledning	14
2.2 Klassicism och nyklassicism	15
2.3 Allmänprevention	16
2.4 Individualprevention	16
2.5 Proportionalitetsideologin	18
2.6 Straffteoriernas inverkan på straffrättssystemets uppbyggnad	18
3 INTERNATIONELLT EU-RÄTTSLIGT SAMARBETE	21
3.1 Inledning	21
3.2 Det internationella straffrättssamarbetet	21
3.3 Medlemsstaternas jurisdiktion	23
3.3.1 NJA 2008 s. 930	25
3.4 Sammanfattning	27

4	KRAVET PÅ DUBBEL STRAFFBARHET	28
4.1	Begreppet dubbel straffbarhet	28
4.1.1	Dubbel straffbarhet vid utövandet av extraterritoriell jurisdiktion	31
4.1.2	Dubbel straffbarhet vid internationell rättslig hjälp (inklusive utlämning som överlämning)	33
4.1.3	RH 2010:38	34
4.2	Utveckling och förändring	36
4.3	Undantag från dubbel straffbarhet	38
4.3.1	RH 2012:86	40
4.4	Problemen med dubbel straffbarhet	43
5	LEGALITETSPRINCIPEN	46
5.1	Legalitetsprincipens syfte och uppbyggnad	46
5.2	Kravet på dubbel straffbarhet och dess förenlighet med legalitetsprincipen	49
6	PRINCIPEN OM ÖMSESIDIGT ERKÄNNANDE	52
6.1	Principen om ömsesidigt erkännandes syfte och uppbyggnad	52
6.2	Kravet på dubbel straffbarhet och korrelationen till principen om ömsesidigt erkännande	55
7	DISKUSSION	57
7.1	Sammanfattning	57
7.2	Analys och egen reflektion	59
	KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	64
	RÄTTSFALLSFÖRTECKNING	70

Summary

The Swedish jurisdiction is limited by a requirement of double criminality. This general requirement was introduced in 1972 and was associated with the 1970 European Criminal Convention. The Swedish Criminal Code, chapter 2 2§ second paragraph, it states explicitly that a criminal action committed abroad can not be convicted under Swedish law if the act is free from liability under the law on the offenders resort, or if it was committed within an area not belonging to any state and where a more severe penalty than fines can not follow the offense according to Swedish law.

Furthermore, chapter 2 2§ third paragraph of the Criminal Code states that the Swedish court may not impose a penalty that is higher than the maximum penalty on the offenders resort. This requirement implies that the Swedish court only can sentence for a crime committed abroad if the deed is criminalized there as well.

Double criminality applies within the European international cooperation in criminal matters, but has over the recent years loosened up more and more. The development within the EU has meant that the requirement is limited and in some cases eliminated entirely. Not only has the requirement in some cases abolished, the exceptions has also been questioned in connection with the principle of legality and the principle of mutual recognition. The development has been criticized, and this paper is to investigate how the development of the dual criminality requirement was created and also its compatibility with the general basic principles such as the principle of legality and the principle of mutual recognition.

Sammanfattning

Den svenska jurisdiktionen begränsas av ett krav på dubbel straffbarhet. Detta generella krav infördes år 1972 och hade samband med 1970 års Europeiska brottmålskonvention. I brottsbalken(BrB) 2 kap 2 § 2 stycket står det explicit att en gärning som begåtts utomlands inte kan dömas enligt svensk rätt om gärningen är fri från ansvar enligt lagen på gärningsorten eller om den begåtts inom ett område som inte tillhör någon stat och där svårare straff än böter inte kan följa på gärningen enligt svensk rätt.

Vidare föreskrivs det i tredje stycket i 2 kap 2§ BrB ett krav på att svensk domstol inte får döma ut en påföljd som är strängare än det strängaste straffet på gärningsorten. Kravet innebär således att svensk domstol endast kan döma för ett brott som begåtts utomlands om handlingen även där är kriminaliserad.

Dubbel straffbarhet gäller inom det europeiska internationella straffrättsliga samarbetet men har dock på senare år luckrats upp mer och mer. Utvecklingen inom EU har inneburit att kravet begränsats och även i vissa fall slopats helt. Inte nog med att kravet i vissa fall avskaffats, undantagen till dubbel straffbarhet har även ifrågasatts i samband med legalitetsprincipen och principen om ömsesidigt erkännande. Utveckling har kritiserats av många och denna uppsats är till för att utreda hur utvecklingen gällande kravet på dubbel straffbarhet gått till och även dess förenlighet med allmänna grundläggande principer så som legalitetsprincipen och principen om ömsesidigt erkännande.

Förord

Tack Lund för nio fantastiska terminer på Lunds Universitets juristprogram. Inte nog med att jag ger mig av med en juristexamen i handen gav Lund mig också otroliga vänner, mitt livs kärlek, Malmö Nations gemenskap, stress, nervositet och också fullkomlig glädje.

Malmö Nations 125 års jubileum gjorde att min uppsats i terminens början hamnade lite i skymundan, men då oktober väl anlände tog skrivandet fart. Jag vill tacka min handledare Sverker Jönsson för all hjälp och bra åsikter genomgående under terminen samt min familj och vänner för allt stöd. Ett speciellt tack till min pojkvän Filip Ekelöf för att du orkar peppa mig när jag bara ville ge upp.

Nu är nio terminer strax fullbordade och det är med både glädje och sorg som jag officiellt slutför mitt sista arbete och mina sista dagar här på Lunds Universitet.

Tack!

Juridiska Fakulteten, Lund 7 januari 2016

Malin Hofstedt

Förkortningar

Art.	Artikel
BrB	Brottsbalk (1962:700)
EG-kommissionen	Europeiska gemenskapernas kommission
EKMR	Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna
EU	Europeiska Unionen
HD	Högsta Domstolen
HovR	Hovrätt
KOM	Kommissionen
NSL	Narkotikastrafflagen (1968:64)
NJA	Nytt juridiskt arkiv
Prop.	Proposition
RF	Regeringsformen (1974:152)
RH	Rättsfall från Hovrätterna
SOU	Statens offentliga utredningar
TR	Tingsrätt
UtL	Utlänningslag (2005:716)

1 Inledning

En kriminalisering är en av de mest kraftfulla inskränkningar en stat kan införa gentemot ett oönskat beteende. En kriminalisering innebär att en stat tar sig rätt att begränsa en enskild individs frihet genom straff, det vill säga en otillåten gärning leder till påföljd. Det oönskade beteendet leder, utöver straff, även till kritik och fördömande från allmänhetens sida. Rättssystemet är uppbyggt på teorin om att samhällets skyddsvärda intressen väger tyngre än medborgarnas frihet.¹

Då 1970 års brottmålskonvention infördes i Sverige innefattande den en regel om *ne bis in idem*². Det vill säga, konventionen förhindrade med andra ord att en svensk domstol kunde föra en ny domstolsprövning för en och samma gärning då en person redan friats i en annan konventionsstat. De svenska bestämmelserna som fanns ansågs alldeles för långtgående eftersom de då gav en möjlighet till att lagföra en person som inte hade lagförts för brott utomlands, men som ändå skulle komma att frikännas vid en prövning enligt gärningsortens lag. Det infördes därför ett krav på dubbel straffbarhet i brottsbalkens 2 kap. 2 § den 1 juli 1973. Det ansågs nämligen vara både rättsosäkert och oförutsägbart att kunna åtalas och fällas i Sverige för en handling som varit tillåten på gärningsorten.³

Enligt den tidigare lydelsen av 2 kap. 2§ BrB utslöts inte svensk strafflags tillämplighet eller svenska domstolars kompetens vid avsaknaden av lag på gärningsorten. Inte heller utslöts svensk kompetens då brottet var preskriberat av gärningsortens lag eller vid en tidigare fällande dom. Det uppställdes följaktligen inget krav på dubbel straffbarhet för brott begångna utomlands av svenska medborgare eller utlänningar med hemvist i Sverige.⁴

---

¹ Påle, 2003 s 136-137.

² *Ne bis in idem*- när en svensk brottmålsdom vunnit laga kraft har den en sådan rättskraft att den gärning som domen prövat inte får prövas på nytt, såvida resning inte beviljats.

³ Prop. 1972:98, s 209.

⁴ Holmkvist m.fl., 2005, s 36.

Enligt 1970 års brottsmålskonvention är en europeisk brottmålsdom ett hinder för en ny prövning om ansvar för en gärning som omfattas av en annan dom där den tilltalade har frikänts. Detta gäller likaså när gärningen är fri från ansvar i konventionsstaten där domen meddelats. Kravet på dubbel straffbarhet är en vidsträckt princip och har kommit att bli en viktig grundregel för den internationella straffrätten.⁵

1.1 Syfte och avgränsning

Mitt syfte med denna uppsats har varit att beskriva och analysera kravet på dubbel straffbarhet. Jag har valt att lägga mitt fokus på hur och varför kravet på dubbel straffbarhet luckrats upp i samband med utvecklingen på den internationella straffrättens område. Utöver detta har jag även studerat avskaffandet av kravet på dubbel straffbarhet och dess förenlighet med allmänna grundläggande EU-rättsliga principer, främst legalitetsprincipen och principen om ömsesidigt erkännande. Ävenså har jag gjort en undersökning kring vilka brott som faller utanför kravet på dubbel straffbarhets användningsområde.

I min undersökning har försökt ta reda på vad som egentligen står på spel och vilka grundläggande intressen som krockar mot varandra. För att ta reda på detta har jag gått in och studerat det EU-rättsliga samarbetet, medlemsstaternas rättskulturer och hur kravet på dubbel straffbarhet påverkas av att de skiljer sig åt och även hur kravet påverkats av den utveckling som skett.

Jag har valt att begränsa min undersökning till en EU- rättslig nivå och undersöker därför främst hur kravet på dubbel straffbarhet har kommit till att påverka straffrättsområdet mellan medlemsländerna. Genom att medlemsländerna godtog principen om ömsesidigt erkännande erkänner de också att verkställa varandras rättsliga avgöranden utan att företa någon

---

⁵ Holmkvist m.fl., 2005, s 36.

materiell prövning. Jag har försökt ta reda på hur detta har påverkat kravet på dubbel straffbarhet och även undersökt hur kravet står i korrelation med andra grundläggande principer så som legalitetsprincipen. Jag valde trots min avgränsning till EU-nivå att behandla och undersöka rättsfallet RH 2012:86 då jag ansåg att det beskrev och tog upp problematiken med dubbel straffbarhet på ett tydligt sätt, likaså hur ett av undantagen på dubbel straffbarhet kommit att förändra utgången i internationella brottmål av sådan art. Vidare anser jag att rättsfallet haft påverkan på principen om dubbel straffbarhet i helhet och i förhållande till just legalitetsprincipen.

De frågeställningar jag valt att fokusera på är hur och varför kravet på dubbel straffbarhet i viss utsträckning har avskaffats? Vilka brott som är av sådan art så de hamnar utanför kravet på dubbel straffbarhet? Som en sista frågeställning har jag också valt att titta och undersöka kravets förenlighet med grundläggande principer nu när kravet på dubbel straffbarhet luckrats upp mer och mer. Ett av målen är att ta reda på vad som är gällande rätt och inte endast vad den borde vara. Det är främst staternas inställning till kravet på dubbel straffbarhet som kommer undersökas för att ta reda på vad som anses vara *de lege lata*.⁶ Jag har även valt att utvärdera hur idéer om medlemsstaternas straffrättsliga suveränitet och andra straffrättsliga ideologier kommit till att påverka och forma synen på kravet på dubbel straffbarhet. Jag har också valt att ta reda på hur staterna ser på de grundläggande EU-rättsliga principerna i korrelation till principen om dubbel straffbarhet.

Straffrättsideologier och de EU-rättsliga straffrättsprinciperna diskuteras ofta i litteraturen i samma kontext. I denna uppsats har jag valt att skilja dessa åt så mycket som möjligt. Proportionalitetsprincipen kommer dock att uppmärksammas och belysas då den spelar en central roll vid bestraffning, vilket gör att den ofta sammanblandas med straffideologier av olika slag. Den EU-rättsliga principen har dock en annan språklig betydelse och innefattar ett snävare begrepp av proportionalitet än i teorierna.

---

⁶ ”Vad lagen är i förhållande till vad den borde vara”

Straffrättsideologierna svarar på frågan om varför man straffar och vilket syfte ett straff har, medan en straffrättsprincip är en byggsten som kan kombineras med en ideologi. Jag har tagit ett avstamp i klassicismen och nyklassicismen för att försöka tolka hur straffrättssystemets uppbyggnad får en betydelse för kravet på dubbel straffbarhet. Vidare ska jag undersöka hur andra utvalda straffteorier så som allmänprevention, proportionalitetsteorin och individualprevention kommit att påverka staternas syn på straff och dess verkan. Jag vill ta reda på hur synen på dubbel straffbarhet förändrats i takt med att dels det EU-rättsliga samarbetet utvecklats, men också då det straffrättsliga systemet förändrats.

1.2 Metod och material

I mitt arbete har jag främst använt mig av en klassisk rättsdogmatisk metod eller en traditionell juridisk metod som den också kallas. Den traditionella juridiska metoden innefattar att beskriva och förklara problematiken och uppkomsten av dubbel straffbarhet utifrån vilka rättskällor som ska, bör och får beaktas.⁷ Enligt denna rättskällelära fastställs gällande rätt på straffrättens område genom att tolka både svenska och internationella regler som utgörs av lagtext, praxis och doktrin.

Vidare innebär den rättsdogmatiska metoden jag använt mig av att jag tolkat svensk gällande rätt genom en analys av rättskällorna. Jag har genom metoden tagit reda på hur rättskällorna behandlas och vilka egentliga rättsliga problem som finns på straffrättsområdet gällande kravet på dubbel straffbarhet.

Jag har också tittat på EU-rätten och dess internationella konventioner där kravet på dubbel straffbarhet uppkommit och frambringats. För att göra detta har jag tagit hjälp av en EU-rättslig metod. Jag har därmed använt mig av både internationella som nationella källor genomgående i min

---

⁷ Sandgren, 2007, s 36.

undersökning där jag tolkat de internationella med bakgrund till EU-rättens syfte. Detta innefattar både en teleologisk tolkning av EU rättens regler som en EU-konform tolkning av allmänna rättsprinciper och praxis.

Uppsatsen utgår även utifrån tre rättsfall som samtliga behandlar och påverkats av kravet på dubbel straffbarhet. En viktig aspekt som jag tog med mig och försökte ha i bakhuvudet då jag sällade material var att kritiskt granska det jag ville använda mig av. Jag ville vara säker på att min undersökning speglade verkligheten på ett trovärdigt sätt och att kravet på dubbel straffbarhet inte hade färgats allt för mycket av författare såväl som språk. Vidare försökte jag även vara uppmärksam på om och på vilket sätt medlemsstaterna ställt upp problematiken kring kravet på dubbel straffbarhet. Jag ville helt enkelt försöka ta reda på hur verkligheten egentligen ser ut och hur dubbel straffbarhet används i den praktiska tillämpningen. Denna uppgift har varit svår och därför har jag ansett att det varit viktigt att påminna mig själv om att föreställningar om verkligheten inte alltid spelar sanningen.

Som tidigare nämnt har jag använt mig av främst litteratur, lagtext, propositioner, statens offentliga utredningar och praxis som finns på området då jag försökte ge svar på mina frågeställningar. Jag har fört en systematisk tolkning av de rättsfall och juridisk litteratur som finns och försökt skapa mig en helhetsbild över det straffrättsliga rättsläget som både förekommer och som har förekommit. Mina källor kommer därmed grunda sig på relevant och trovärdigt material som jag valt ut med omsorg och granskat med en kritisk blick.

Då jag i uppsatsen talar om internationella regler menar jag främst regler mellan EU:s medlemsstater då jag avgränsat mig till att göra en undersökning av begreppet dubbel straffbarhet på en EU-rättslig nivå. Folkrättens källor, det vill säga den internationella regleringen mellan stater, påverkas strakt av staternas egen uppfattning. Det var därför emellanåt svårt

att avgöra status av en viss regel då den kan ha förändrats eller utvecklats beroende på hur medlemsstaterna ser på den.

Jag anser att nu, då uppsatsen kommit till sin fullbordade form, att valet av metod varit hjälpsam och bra. En Eu-rättslig metod tillsammans med den rättsdogmatiska metoden formade uppsatsen på ett tydligt och trovärdigt sätt. Metoderna tillsammans med en genomgående kritisk granskning av de material jag använt mig av gör att jag kan lämna in en slutprodukt där dess syfte och frågeställningar besvarats på ett tillförlitligt sätt.

1.3 Perspektiv

Jag har valt att angripa delar av min undersökning genom ett rättsvetenskapligt perspektiv. Uppsatsen utgår även utifrån ett rättsutvecklingsperspektiv då jag tittat på både hur kravet på dubbel straffbarhet uppkommit, men också hur det utvecklats, utvidgats och i viss mån avskaffats.

Jag har valt att se på legalitetsprincipen och principen om ömsesidigt erkännande utifrån ett straffrättsligt perspektiv. Båda principer är grundläggande för internationellt EU-samarbete och kan därför hänvisas till andra rättsområden. Vidare har jag valt att fokusera på dubbel straffbarhet ur ett allmänt straffrättsligt perspektiv där exempel på dubbel straffbarhet inom flera straffrättsliga områden kommer att belysas.

1.4 Terminologi

Dubbel straffbarhet- Kravet på dubbel straffbarhet kommer användas synonymt till principen om dubbel straffbarhet. Begreppens innebörd förutsätter de regler som ställts upp på straffrättens område som ett generellt villkor för lagföring för brott som begås utomlands.

Straffrättsideologi- Straffrättsideologi är ett underbegrepp till begreppet straffrättsideologier och definieras enligt Jareborg som grundläggande uppfattningar gällande brott och straff.⁸ Begreppet straffrättsideologi kommer användas synonymt till *straffrättsteori, straffideologi samt straffteori*.

1.5 Disposition

Uppsatsen består av sju kapitel. I den inledande delen av huvudtexten på kapitel två har jag valt att först presentera de straffrättsliga ideologierna och dess skillnader och likheter med varandra. Jag belyser hur straffrätten kan komma att påverkas av olika straffrättsideologier och straffrättssystem. Därefter följer det i kapitel tre en kort bakgrund av hur det EU-rättsliga samarbetet mellan medlemsstaterna ser ut och vilka konsekvenser det fått för straffrätten och specifikt kravet på dubbel straffbarhet. Därefter kommer en kort presentation av det internationella straffrättssamarbetet presenteras följt av folkrättens betydelse för medlemsstaternas jurisdiktion.

I det fjärde kapitlet i min uppsats belyser jag kravet på dubbel straffbarhet och dess betydelse samt användningsområde inom den nationella som internationella straffrätten. Jag beskriver hur kravet på dubbel straffbarhet skiljer sig åt beroende på om vi talar om dubbel straffbarhet vid internationell rättslig hjälp eller vid extraterritoriell jurisdiktion. Därefter gör jag en presentation över hur utvecklingen gällande kravet på dubbel straffbarhets ser ut följt av en belysning av den progression och förändring som skett på området. Hela kapitlet underbyggs av olika relevanta rättsfall för att på ett tydligt sätt försöka få läsaren att förstå hur kravet på dubbel straffbarhet är uppbyggt.

I kapitel fem har jag valt att lyfta fram och förklara legalitetsprincipen och dess förenlighet med kravet på dubbel straffbarhet. I det sista och avslutande

---

⁸ Jareborg, 2001, s 68-69.

kapitlet av huvuddelen presenteras principen om ömsesidigt erkännande och dess korrelation till dubbel straffbarhet. Därefter kommer ett kapitel med mina egna tankar och åsikter redogöras för i slutsats, analys och reflektion. Det avslutande kapitlet följs av käll-och litteratur samt rättsfallsförteckning.

2 Straffrättsideologier

2.1 Inledning

En ideologi är en grundläggande uppfattning om hur verkligheten rörande någon aspekt ser ut. I denna uppsats pratar vi om straffrättsideologier. Dessa består av grundläggande uppfattningar gällande brott och straff och kallas även läran om straffets syfte och verkan. Straffrättsideologier eller straffteorier lyfter fram uppfattningar om varför straff finns, vad som är syftet med att bestraffa och om det finns något syfte. De straffrättsliga ideologierna hänför sig till straffrättspolitiken och den samhällliga idédebatten samt det samhällliga beslutsfattandet rörande straffrättssystemets utformning. De straffrättsliga ideologierna påverkar straffsystemet och är en del av kriminalpolitiken.⁹

Straffrättsideologierna delas traditionellt in i två olika kategorier, absoluta och relativa. De absoluta straffrättsteorierna bygger på en idé om att straffet är ett uttryck för rättvisa, ett slags etiskt krav. Straffet motiveras därmed inte av något sekundärt syfte utan det är tankar om vedergällning och försoning som hänvisas till de absoluta straffrättsideologierna. De relativa straffrättsteorierna kännetecknas och andra sidan av att straffet ska fungera som ett medel till att förebygga brott och minska brottsligheten. De relativa teorierna har istället en tanke om allmän-och individualprevention. I modern straffrätt är det en lagstiftare som utgör grunden för bestraffning.¹⁰

Det finns ett flertal straffrättsliga ideologier som på ett eller annat sätt står i motsättning till varandra. Det brukar talas om att det finns två ytterlighetskombinationer där ena sidan står för rättsstatlighet, proportionalitet, humanitet, radikal brottsideologi samt självkritisk straffrättsmoral. Den andra sidan präglas istället av effektivitet, prevention,

---

⁹ Jareborg, 2001, s 68.

¹⁰ Jareborg & Zila, 2010, s 62.

kollektiv brottsideologi, moralisk straffrättsmoral samt lag och ordning.¹¹

Det finns ett flertal straffrättsideologier som normalt sätt räknas med och motiverar användandet av straff som påföljd av en otillåten gärning. De jag ska undersöka närmare är allmänprevention, individualprevention och proportionalitetsideologin. Jag ska även studera klassicism och nyklassicism.

2.2 Klassicism och nyklassicism

Den klassiska skolan är en straffrättsideologi där Jeremy Bentham och Cesare Beccari var framträdande personer. Klassicismen är gärningsorienterad och tar sikte på den brottsliga handlingen. Klassicismen förespråkar att människans handlande ska regleras i en så liten utsträckning som möjligt och att den reglering som finns ska vara noggrant specificerad. Ekvivalens är en av grundtankarna inom klassicismen, det vill säga att samma straff ska utdömas för lika brott. Ekvivalens kan sägas vara en följd av proportionalitetsprincipen och både likhetsprincipen och legalitetsprincipen är grundstenar inom klassicismen. Alla människors likhet inför lagen ska upprätthållas och straff utan stöd i lag får inte utdömas.¹²

Nyklassicismen bygger på den äldre klassicismen och kallas även ”just desert” som på svenska kan översättas till ”rättvist förtjänat”.

Nyklassicismen lägger vikt vid proportionaliteten mellan brott och straff, straffskalor samt brottets svårhet. Genom att ställa upp straffskalor för olika slags brott ska en rättvis och förutsägbar straffordning bli verklighet.

Nyklassicismen leds tillbaka till tanken om att den dömda ska ha gjort sig förtjänt av sitt straff och på så sätt ska rättvisa uppnås.¹³

---

¹¹ Jareborg, 2001, s 69-71.

¹² Häthén, 1990, s 65.

¹³ Häthén, 1990, s 61-62

2.3 Allmänprevention

En av straffrättsideologierna som motiverar användandet av straff som påföljd är allmänprevention. Allmänprevention är en utformad teori som har som uppfattning och idé att bestraffning av olika olagliga gärningar avhåller människor från att begå brott. Det svenska straffrättsliga systemet bygger till stor del på allmänprevention och grundtanken att rättsystemet i sig leder till lägre brottslighet. Det är straffets allmänpreventiva effekt och den allmänna laglydigheten som är av vikt. Det är straffets påverkan och hur den influerar till andra människor beteende, inte endast den straffade själv, som får människor att avstå från att begå brott. Den allmänpreventiva effekten avser därmed den omedelbara och medelbara avskräckning samt den moralbildning som straffet ger med sig. Det är med andra ord hotet om straff, samt en medvetenhet om att straff kan ådömas, som kommer att påverka människors beteende att inte begå oönskade handlingar.¹⁴

Allmänprevention genom avskräckning som har en grundtanke om att alla medborgare ska ses som potentiella brottslingar har kommit att bli svår att acceptera i nutida demokratier. Istället har grundidén för straffsystemet utvecklats till att gå mot att bygga upp och förstärka den enskilda människans förmåga att styra sitt liv på ett godtagbart sätt. De senaste 50 åren har därför uppfattningen förändrats och positiv allmänprevention anses istället som mer lämplig, det vill säga, brottsprevention genom moralbildning.¹⁵

2.4 Individualprevention

Individualprevention och andra sidan har också en viss avskräckande effekt men fokuserar istället till en individuell nivå. Individualpreventionen syftar till att hindra den redan straffade enskilde individen från att begå fler brott. Straffrättsideologin ligger till grund för de så kallade påföljdssystemen och

---

¹⁴ Jareborg & Zila, 2010, s 73-74.

¹⁵ Jareborg & Zila, 2010, s 74.

är en relativ straffrättsideologi. Teorin brukar delas in i tre olika former; individuell avskräckning, inkapacitering och behandling.¹⁶

Individuell avskräckning eftersträvar att skapa en rädsla hos individen vilket ska få denne att avstå från att begå fler brott i framtiden. Bestraffning genom individuell avskräckning är tänkt att rikta sig mot dem som inte behöver mer än enstaka tillrättavisningar, så kallade engångsförbrytare. Domstolen använder sig av standardiserade påföljder för att uppnå detta.¹⁷

Inkapaciteringen fokuserar istället på att stoppa gärningsmannen från att begå brott genom att fysiskt förhindra det. Inkapaciteringen görs vanligtvis genom fängelsestraff, men kan också i vissa länder innebära dödsstraff. Det är brottets art och överväganden kring hur stor del av den enskildes brottslighet som förhindras som styr hur långt fängelsestraffet bör vara. Inkapacitering avser i dess traditionella betydelse att oskadliggöra. I dagsläget är indragning av körkort, förverkande och näringsförbud alla exempel på åtgärder som verkställs i inkapaciteringssyfte.¹⁸

Den sista formen av individualprevention uppnås genom behandling eller rehabilitering. Behandling finns till för att på ett psykiskt plan påverka individen att inte vilja begå fler brott.¹⁹ Grundtanken med individualprevention genom behandling är att vårda och hjälpa individen att hålla sig från att begå otillåtna handlingar. Vården tar sikte på människans felaktiga och negativa utveckling. Genom behandling antas den negativa utvecklingen kunna vändas, förutsatt att individen får rätt vård. Denna del av individualpreventionen har stort inflytande vid påföljdsbestämningen och behandlingens längd avslutas då individen anses vara frisk nog att inte begå brott.²⁰

---

¹⁶ Lernestedt, 2003, s 118.

¹⁷ Jareborg & Zila, 2010, s 83.

¹⁸ Jareborg & Zila, 2010, s 83-84.

¹⁹ Lernestedt, 2003, s 118.

²⁰ Jareborg & Zila, 2010, s 85.

2.5 Proportionalitetsideologin

Proportionalitetsideologin har även kallats nyklassisk och desert-modellen. Grundtanken med straffrättsideologin är att straffsanktionen rättvist ska återspegla den grad av klandervärdighet som den otillåtna handlingen ger upphov till. Ideologin fokuserar på en uppfattning om rättvisa baserat på sunt förnuft. Hur allvarligt en person bör straffas baseras på handlingens mått av klander. Enligt modellen åläggs allmänhetens klander genom straffsanktioner, det vill säga, samhällsintresset tillgodoses genom att brott som är orätta straffas. Förövarens intresse tillgodoses genom att denne inte döms till en sanktion som är mer betungande än vad måttet på handlingen förtjänar. Brott och straff står med andra ord i proportionalitet till varandra. Denna grundidé om straff och brott kan ledas tillbaka till Bibeln i form av uttrycket ”Öga för öga, tand för tand”. Tanken är att straffet ska sättas på den lägsta möjliga nivå där det både står i proportionalitet med brottet, men även avskräcker människor från att begå brott.²¹

2.6 Straffteoriernas inverkan på straffrättssystemets uppbyggnad

Straffrättssystemet skiljs åt från stat till stat och dess uppbyggnad påverkas av medlemsländernas tankesätt och samhällskultur. Sedan länge har det till exempel funnits en ideologisk motsättning mellan proportionalitet och prevention på så sätt att synsättet på tilldelning av straff eller annan påföljd leder till olika fördelning vid repressionsnivån. Vid repressionsnivåerna skiljer sig straffrättsideologierna kraftigt åt. För en del ideologier ska straffet följa sunt förnuft och dess grundval baserar sig till synes på känslomässiga infallsvinklar. Andra straffrättsideologier sätter prevention före proportionalitet eller fokuserar på att åtgärder inte ska vara mer ingripande och kostsamma än vad som är försvarligt.²²

---

²¹ Jareborg & Zila, 2010, s 66 och 98.

²² Jareborg, 2001, s 69-71.

Straffrätten bör likväl också ses som ett instrument till att förhindra myndigheter och politikers maktmissbruk. Hur straffrätten utformas och hur stater behandlar brottslingar är essentiellt för straffrättens utveckling och framtid.²³ De politiska aspekterna har under de senaste årtiondena kommit att spela större och större roll för straffrättens målsättning men även för dess utförande. Över hela västvärlden har fenomenet symbolisk strafflagstiftning uppkommit. På grund av den ökning av politisering av straffrätten, pådriven av både medborgare som populistisk massmedia, vill allmänheten se snabba resultat. Politiker reagerar på detta genom att både försvaga rättssäkerhetsgarantier, men också med att införa lagstiftning som utger sig för att vara effektivt. I verkligheten kan det dock upplevas som att denna lagstiftning endast finns till för att lugna gemene man.²⁴

Det faktum att Sverige valt att kriminalisera vissa handlingar som inte är kriminaliserade i andra medlemsstater behöver inte innebära att dessa stater kommit fram till andra slutsatser kring avvägningen mellan medborgarnas frihet och skyddsvärda samhällsintressen. Att stater utvecklar sitt rättssystem olika och också kriminaliserar skilda handlingar kan istället bero på att medlemsstaterna har olika samhällsproblem eller påverkats av olika straffteorier.²⁵ En straffrättsideologi som kommit att påverka straffrätten är brottsideologin. Denna går ner och studerar själva gärningen som ett väsen för att reda på vad som gör ett brott förkastligt eller klandervärt. Ideologin menar att människan som begår brott är likgiltig och avståndstagande från rättsordningen, personen anses störa rättsfriden. Med andra ord brukar denna ideologi kallas kollektivistisk och står i motsats med den radikala som istället anser att brottets förkastlighet inte har någonting att göra med gärningsmannens attityd till rättsordningen. Ett motto från det radikala tankesättet är att ”Staten är till för människan, människan är inte till för staten”.²⁶ En motsättning till ovanstående nämna straffrättsideologier är den så kallade straffrättsmoralideologin. Straffrätten kan antingen vara

---

²³ Jareborg, 2001, s 71.

²⁴ Jareborg, 2001, s 69.

²⁵ Påle, 2003, s 137.

²⁶ Jareborg, 2001 s 70.

självkritisk eller moralisk och skillnaden har ingenting att göra med att en brottnålsdom ger uttryck för klander. Istället ligger grunden i hur och under vilka förutsättningar som klandret bör komma i uttryck.²⁷

Den utveckling som skett genom olika straffrättsteorier har kommit att påverka straffrättens utformning och straffrättssystemets uppbyggnad. Från klassicismens gärningsorienterade tankesätt till proportionalitetsprincipens centrala roll i nyklassicismen och i proportionalitetsteorin, finns en tydlig utvecklingslinje där medborgarens intresse hamnat mer i fokus. Människors idéer och tankesätt tillsammans med samhällets utveckling och modernisering skapar nya förutsättningar och uppfattningar över hur straffrätten bör vara uppbyggd.

---

²⁷ Jareborg, 2001, s 70.

3 Internationellt EU-rättsligt samarbete

3.1 Inledning

Under många år ansågs straffrättens område utgöra den enskilda statens angelägenhet. Tack vare EU-rätten och det ökade internationella samarbetet inom Europeiska Unionen har straffrättens roll och vidsträckthet ökat markant.²⁸ EU-rättens samarbete på det straffrättsliga området sker utifrån en målsättning om att skipa rättvisa, att brott ska bekämpas lika och där gärningspersoner ska lagföras på ett rättvist sätt. Vidare är EU:s målsättning att skapa ett område med frihet, säkerhet och objektivitet.²⁹

Som tidigare uppmärksammats får detta EU-samarbete konsekvenser för straffrättens område. Straffrätten struktureras på olika sätt i olika stater och det råder skilda uppfattningar om hur denna struktur ska se ut och även vilka straffideologier som ska användas.³⁰ N. Jareborg, professor i straffrätt, menar att straffrättens syfte kan utformas genom en förklaringsmodell där dess avsikt är brottsbekämpning och att skydda individer mot maktmissbruk. Brottsbekämpningen anses lika betydande som att upprätthålla rättssäkerhet och rättvisa.³¹

3.2 Det internationella straffrättssamarbetet

På straffrättsområdets internationella arena finns det ännu ingen internationell strafflag, utan man talar istället om att de internationella straffrättsreglerna är nationella. Det sägs med andra ord att det endast finns övernationella regler om brott och straff. I dagsläget finns det en rad

---

²⁸ Kimmo, 2001, s. 289–308.

²⁹ Träskman, SvTJ, 2005, s 859-875.

³⁰ Jareborg & Zila, 2010, s 63.

³¹ Jareborg, 1992, s 135-151.

konventioner där stater som ratificerat dessa har förbundit sig till att dess nationella lag avser straffbestämmelser av motsvarande innehåll.³²

De internationella konventionerna ställer inte upp någon särskild hänvisning till hur de anslutna staterna ska kunna uppfylla konventionernas krav utan det finns främst tre stycken metoder för hur medlemsstaterna konvergerar konventionskraven till den inhemska rätten. Ett alternativ är att godta dem som nationella lagstiftningsprodukter. I dessa fall finns det dock behov av kollisionregler för att lösa eventuella konflikter som kan uppkomma mellan den inhemska och konventionens uppställda lagstiftning. En annan metod är att transformering krävs i den form att tillkomna bestämmelser fastställer att tillkomna konventioner gäller som inhemska rätt. Ett tredje alternativ som används vid införandet av internationella regler är att transformering infordras i form av en särskild utformad lagstiftning som uppfyller konventionens uppställda krav. Det är också denna som normalt sett används i Sverige och detta har förklarats i ett rättsfall från 1973:³³

”Även om Sverige biträtt en internationell överenskommelse, gäller den ej direkt för den inomstatliga rättstillämpningen. I den mån överenskommelsen ger uttryck för principer som ej tidigare varit rådande här i riket, genomföres en korresponderad lagstiftning.”³⁴

Straffrätten utgör formen av vanligt mellanstatligt samarbete då bland annat EG-kommissionen i huvudsak saknar straffrättslig kompetens. De frågor som brukar hänföras till den internationella straffrätten är frågor om en gärning utgör brott enligt nationell rätt, ifall inhemska domstolar ska beakta innehållet i utländsk straffrätt, om överflyttning av verkställighet, domstolars behörighet och kompetens samt internationellt samarbete mellan länder. Det internationella samarbetet regleras som tidigare nämnts av olika konventioner och samarbetsavtal, men även av rambeslut då dessa är en

---

³² Jareborg, 2001, s 39.

³³ Jareborg, 2001, s 39-41.

³⁴ NJA 1973 s 423.

tidsmässigt kortvarig beslutsform. Samarbetet bygger på en respekt för varandras rättsordningar och sker i obyråkratiska former. Den frihet som finns tack vare det EU-rättsliga samarbetet har tyvärr en baksida där den utvecklingen som skett likaså resulterat i friheter för dem som sysslar med brottslighet. Utvecklingen på straffrättens område har därför blivit otroligt viktig och konventioner har utarbetats och skapat fler lagförändringar i Sverige och andra medlemsstater.³⁵

3.3 Medlemsstaternas jurisdiktion

Folkrätten har betydelse för medlemsstaternas jurisdiktion på flera olika sätt. Jurisdiktionens grundläggande utgångspunkt härleds till staternas suveränitet och säger att ett land har jurisdiktion för brott begångna på det egna territoriet. Det tillkommer därför varje stat att bestämma vad som är tillåtet och otillåtet samt upprätthålla ordning inom det egna området. Medlemsstaterna har dock ansett att denna kompetens är otillräcklig och har därmed utgett en önskan om att utöva extraterritoriell brottsbekämpning. Denna önskan om att erhålla jurisdiktion för brott begångna utomlands kan innebära en inblandning i andra staters angelägenheter. Den folkrättsliga sedvanerätten har därför utvecklat riktlinjer för vad som gäller och i vilka fall som en straffrättslig jurisdiktion sträcker sig utanför en stats gränser.³⁶

Varje stats kompetens-kompetens är en följd av dess suveränitet som tillkommer en självständig stat. Det finns en del folkrättsligt skapade begränsningar följt av en allmän princip om otillåtet rättsmissbruk. Den folkrättsliga sedvanerätten kan sammanfattas i sju principer för straffrättslig jurisdiktion och utgör grunden för hur omfattande det egna landets domsrätt kan vara.³⁷ Dessa sju principer är territorial-, flaggstats-, statskydds- och universalitetsprincipen samt aktiva- och passiva personalitetsprinciperna. Den sista principen är principen om ställföreträdande straffrättskipning.³⁸

---

³⁵ Jareborg, 2001, s 42.

³⁶ Påle, 2003, s 75.

³⁷ Jareborg, 2005, s 236.

³⁸ Påle, 2003, s 75-76.

Territorialprincipen tar sikte på att ge jurisdiktion till en stat där gärningen skett på statens egna territorium. En stat ges även exklusiv jurisdiktion för brott begångna på inhemska fartyg/luftfartyg oavsett vart i världen de befinner sig tack vare flaggstatsprincipen. För det tredje har en stat jurisdiktionsanspråk över brott som riktar sig mot dess egna allmänna intressen genom statsskyddsprincipen. Universalitetsprincipen ger jurisdiktion för brott som är av sådan art att det finns ett uppenbart gemensamt intresse för alla stater att bekämpa det. Aktiva personalitetsprincipen och andra sidan ger en stat jurisdiktion för brott begångna av egna medborgare eller personer med hemvist i landet, oberoende för var brottet förövas. Den passiva personalitetsprincipen tar sikte på brott begångna mot ett inhemskt enskilt intresse, exempelvis av en medborgare i den egna staten. Till sist faller ett jurisdiktionsanspråk in då en gärningsman befinner sig i staten och det är lämpligt att lagföring därför sker där. Att flera stater har kompetens kan innebära att kompetenskonflikter kan uppstå. Dessa konflikter ger upphov till praktiska problem då det som regel endast är en stat som lagför.³⁹

Det finns främst tre stycken viktiga hänsynstaganden som sätter gränserna för hur omfattande ett lands jurisdiktion kan vara. För det första är det intresset för skydd mot skadliga gärningar, säkerhet samt ordningen på det egna territoriet. För det andra tittar man till det växande behovet av mellanstatlig samverkan mot organiserad och gränsöverskridande brottslighet. Slutligen är det tredje hänsynstagandet individens egen rättssäkerhet. Det finns andra krav på återhållsamhet i jurisdiktionsanspråket och kravet på dubbel straffbarhet är ett av dem. Staternas återhållsamhet då dubbel straffbarhet blir aktuellt grundar sig på individens rättssäkerhet. Det framstår som oförutsägbart att en person kan bli straffad i ett land för en gärning som begås i ett annat land, där samma gärning är fri från straffansvar.⁴⁰

---

³⁹ Påle, 2003, s. 75-76.

⁴⁰ Jareborg, 2005, s. 246-248.

3.3.1 NJA 2008 s. 930⁴¹

Rättsfallet NJA 2008 s.930 påvisar hur kravet på dubbel straffbarhet både påverkar och utesluter svensk jurisdiktion för brott begångna av svenska medborgare i andra medlemsländer. I Helsingborgs TR väckte allmän åklagare talan mot R.Z för en rad handlingar om gärningspåstående som R.Z skulle ha utfört. För det första väckte åklagaren talan för grov frihetskränkning med hänvisning till en händelse som skett år 2001 i Frankrike då R.Z misshandlat sin dotter Si.Z född 1997 genom att dra henne i håret i nacken vilket orsakat både håravfall och smärta. R.Z ska vidare under tiden mellan augusti 2000 och juni 2002 vid minst två ytterligare tillfällen ha misshandlat Si.Z i bostaden genom att dra henne i håret så att smärta uppkommit. Vidare ska R.Z vid minst tio tillfällen slagit Si.Z så att det orsakat rodnad, smärta och svullnad. Dessa handlingar utger i ett led en upprepande kränkning av Si.Z:s självkänsla och integritet.

Den 18 maj 2002 ska R.Z genom att ha tagit ett hårt grepp om sin dotters, C.Z född 1986, armar orsakat henne skada i form av blåmärken och smärta. Åklagaren yrkade med bakgrund till detta att R.Z skulle dömas till ringa misshandel enligt 3 kap. 5 § BrB. Inte nog med detta så ska R.Z ha gjort sig skyldig till misshandel och ofredande under 2002 vid ett antal tillfällen. Misshandeln ska dels ha skett mot hans fru Sv.Z och orsakat henne både smärta och svullnad. Ofredandet hade för första gången plats den 4 juni 2002 mot R.Z:s dotter M.Z och andra gången 24 oktober samma år mot frun. Med bakgrund till detta förordnade riksåklagaren att åtal fick väckas i Sverige avseende misshandel av Sv.Z som skett under 2002.

R.Z förnekade och bestred samtliga åtalspunkter och TR:ens ordförande gjorde följande bedömning att samtliga påstådda gärningar endast kunde dömas enligt svensk lag om de likaså fanns straffansvar för dem på gärningsorten, i detta fall Frankrike. Ett krav på dubbel straffbarhet ställdes upp. I Frankrike är viss barnaga tillåten om det framkommit vid

---

⁴¹ NJA 2008 s.930.

våldshandlingen att det förekommit en rättfärdigande omständighet och att gärningen begås av en person som har myndighet över barnet. TR var därför tvungen att ta ställning till ifall våldet mot R.Z:s barn utgjort straffri barnaga enligt fransk lagstiftning.

TR dömde R.Z för grov fridskränkning enligt 4 kap. 4a§ första stycket BrB, för misshandel enligt 3 kap 5§ BrB samt för ofredande enligt 4 kap. 7§ BrB till fängelse i sex månader. Det ofredande som skett 4 juni 2002 ogillades däremot och åklagaren överklagade till HovR över Skåne och Blekinge och yrkade på att R.Z även skulle dömas för denna handling. R.Z överklagade och yrkade på att HovR skulle ogilla åtalen och på grund av preskription godtog åklagaren R.Z:s ändringsyrkanden i den del då de avsåg handlingar om var begångna före maj 2001.

Enligt åklagaren hade som tidigare nämnts flertalet handlingar begåtts i Frankrike och som huvudregel ska handlingarna därför dömas efter svensk lag och domstol om brottet begått av en svensk medborgare. Enligt samma paragrafs, 2 kap. 2 §, andra stycke gäller dock inte denna behörighetsbestämmelse om gärningen är fri från ansvar enligt lagen på gärningsorten. Ett krav på dubbel straffbarhet är därmed uppställt och innebär en inskränkning gällande svensk domstolsbehörighet. Vid bedömningen ifråga gällande straffansvaret på gärningsorten beaktas även gärningslandets preskriptionsregler. I detta fall är preskriptionstiden förbi och det svenska åtalet kan inte anses ha preskriptionsbrytande verkan i Frankrike. Med hänsyn till den franska preskriberingstiden är samtliga dessa brott således numera fria från ansvar i Frankrike. HovR ändrade TR:s dom och lämnade åtalen utan bifall.

Riksåklagaren överklagade till HD och yrkade på att HD skulle undanröja HovR dom. HD menade att det av det som framförts är det ändamålsenligt att kravet på dubbel straffbarhet i preskriptionshänseendet anses tillgodosett. Det ansågs nödvändigt och tillräckligt att preskription enligt rättsordningen i Frankrike inte skett när den tilltalade fått del av åtalet. Kravet på dubbel

straffbarhet utesluter svensk jurisdiktion avseende de gärningar som enligt åtalet begåtts i Frankrike och för vilka preskriptionstiden enligt fransk rätt var förbi när åtalet delgavs. HD fastställer därmed HovR domslut den 2 oktober år 2008.

3.4 Sammanfattning

Sammanfattningsvis kan kravet på dubbel straffbarhet i korrelation med medlemsstaternas internationella samarbete påvisas ha stor betydelse för staternas jurisdiktionsanspråk och straffsystemets uppbyggnad. Begreppet sätter upp regler för att undvika eventuella konflikter mellan medlemsstaterna och generella villkor för lagföringen för brott begångna utomlands. Kravet på dubbel straffbarhet finns till för att ställa upp ett hinder, men även en struktur, då ett växande behov av mellanstatlig samverkan mot organiserad och gränsöverskridande brottslighet uppkommit.⁴²

Utvecklingen av dubbel straffbarhet sker utifrån en målsättning om att skipa rättvisa och att brott ska bekämpas på ett likartat sätt inom Europa där gärningspersoner ska lagföras rättvist. Vidare är EU:s målsättning att skapa ett område med frihet, säkerhet och objektivitet och där kommer principen om dubbel straffbarhet till uttryck.⁴³

---

⁴² Påle, 2003, s 75-76.

⁴³ Träskman, SvTJ, 2005, s 859-875.

4 Kravet på dubbel straffbarhet

Anna, en 16 årig flicka från Sverige är på besök hos sina morföräldrar i Danmark. Hon vandrar nedför Köpenhamns fina gator fram till centralens busstation. De gråa trottoarerna täcks av ett vått lager nyfallet regn men solen letar sig sakta sig fram mellan molen och värmer långsamt upp marken hon står på. Tillslut anländer bussen som skulle ta henne till morföräldrarnas hus en bit utanför stadens puls. Morföräldrarna står med breda leenden och tar emot henne då hon drar sin väska upp längst med husets grusgång. Men vad har du gjort! utbrast hennes mormor med en stäng ton i rösten. Anna som precis färgat sitt hår lila stod lite skamset och drog fingrarna genom det. I detta hus hade du fått utgångsförbud om du gjort en sådan sak. Vet din mamma om det här? Annas morfar sträckte sig efter sin telefon och ville genast prata med Annas mamma om att bestraffa Annas, i hans ögon, otillåtna gärning. Signalerna gick fram och Annas mamma bara skrattade lite lätt åt faderns upprördhet. Vad ska Annas morfar göra? Hade Anna begått en handling värd att straffa?

Texten ovan om 16 åriga Anna bygger på problematiken kring kravet på dubbel straffbarhet. Kravet på dubbel straffbarhet är uppställt som ett generellt villkor för lagföring och för det flesta brott som begås i ett annat land. Det är en av de mest grundläggande principerna för internationellt samarbete och regeln utgör även en del av sedvanerätten och är därmed bindande för alla stater oavsett om dess nationella straffrätt explicit innehåller ett krav på dubbel straffbarhet.⁴⁴

4.1 Begreppet dubbel straffbarhet

Dubbel straffbarhet i den svenska lagstiftningen hittas i BrB 2 kap. 2 § och uttrycker att brott som begås utomlands endast får dömas om handlingen likaså är kriminaliserad på gärningsorten. Både den svenska jurisdiktionen som domsrätten begränsas därmed av denna regel, likaså påverkas

---

⁴⁴ Asp, PTO, 2011, s 34.

förutsättningarna för lämnande av internationell rättslig hjälp samt förutsättningarna för utlämning och överlämnande.⁴⁵

Kravet på dubbel straffbarhet grundar sig på tanken om en elementär rättssäkerhet. Om en person utför en gärning som är tillåten i en stat kan det vara oförutsägbart för vederbörande att personen kommer till att straffas för handlingen i en annan stat.⁴⁶ Dubbel straffbarhet kopplas ofta ihop tillsammans med de mänskliga fri-och rättigheterna och det är just vid tillfällen där lagföring baseras på en tvivelaktig kriminalisering som kravet gör sig som starkast. Principen om dubbel straffbarhet är dock ingen fristående måttstock över de mänskliga rättigheterna på samma sätt som EKMR. Skyddet utifrån ett rättighetsperspektiv kan aldrig bli bättre än den anmodade statens interna strafflag.⁴⁷

Dubbel straffbarhet ställer inte upp ett krav på att de straffbara gärningarna i de aktuella staterna ska vara likalydande. Det krav som dubbel straffbarhet ställer upp är endast att gärningen måste vara straffbar i båda stater för att den otillåtna gärningen ska kunna bestraffas i Sverige. Det är endast utformningen av gärningsortens lagstiftning som kommer att bli utgångspunkten vid väckande av åtal i Sverige.⁴⁸

Kravet på dubbel straffbarhet kan anges och tolkas på olika sätt. Principen kan både bedömas ”*in concreto*” som ”*in abstracto*”. Att en gärning tolkas ”*in concreto*” innebär att det finns ett krav på att det aktuella brottet inte får vara preskriberat och även ett krav på att det ska ligga under statens jurisdiktion. Alla jurisdiktionstider som preskriberingstider måste därmed beaktas och samtliga straffrättsliga krav måste vara uppfyllda, likaså som att påföljd om åtal ska kunna väckas.⁴⁹

---

⁴⁵ Asp, PTO, 2011, s 34.

⁴⁶ Jareborg, , 2001, s 248-249.

⁴⁷ Påle, 2003, s 138.

⁴⁸ SOU 2002:98, s 316.

⁴⁹ Jareborg, 2001, s 249.

Straffbarhet ”*in abstracto*” innebär således att själva gärningen är straffbar.⁵⁰ Här bedöms gärningen efter gärningsrubriceringen i det aktuella landet där handlingen begåtts. Begreppet ”*in abstracto*” är svårt att redogöra för då de finns många olika uppfattningar om hur begreppet ska tolkas. De diskussioner kring ifall hänsyn till gärningsmannens personliga förutsättningar så som sjukdomar eller andra omständigheter ska tas i beaktning eller inte är tvetydliga. Det råder meningsskiljningar kring vilka rekvisit som ska tas med i bedömningen gällande om en gärning bör anses straffvärd eller inte.⁵¹

För domsrätten kan principen om dubbel straffbarhet innebära att stat A gör sin egen jurisdiktionsbedömning avseende det utomlands begångna brottet, dock är detta beroende av att gärningen även varit straffbar på gärningsorten. Prövningen i stat A tar därmed sikte på straffbarheten i stat B. Här förutsätts att gärningen utgör brott också enligt svensk lagstiftning för att jurisdiktionsfrågan ens ska kunna prövas. När det är klart att jurisdiktion föreligger utgörs själva huvudprövningen om huruvida gärningen utgör brott även på svensk mark.⁵² Bedömningen sker på olika sätt då det gäller extraterritoriell jurisdiktion gentemot utlämning, överlämning och internationell rättslig hjälp. Vid internationell rättslig hjälp skulle istället den fråga som prövas i stat A handla om huruvida gärningen är straffbar i staten. Situationen som uppstår är att stat A är ombedd att bistå en annan stat i dess rättskipning. Fokus ligger därför inte på ifall gärningen är straffbelagd i stat B, som ber om hjälp i ett avseende, utan det förutsätts gärningen att vara.⁵³

---

⁵⁰ Träskman, 2012, s 137.

⁵¹ Jareborg, 2001, s 249.

⁵² Asp, PTO, 2011, s 35.

⁵³ Asp, PTO, 2011, s 35.

4.1.1 Dubbel straffbarhet vid utövandet av extraterritoriell jurisdiktion

Som tidigare nämnts påverkar dubbel straffbarhet förutsättningarna för olika internationella samarbeten. Principen har olika betydelse och funktion i olika situationer. Kravet på dubbel straffbarhet skiljer sig åt beroende på om vi talar om kravet vid utövande av extraterritoriell jurisdiktion eller med dubbel straffbarhet vid internationell rättslig hjälp (där både inklusive utlämning som överlämnande). Vid utlämning och överlämning samt internationell rättslig hjälp blir bedömningen av kravet helt annorlunda än vid jurisdiktionsproblematiken.⁵⁴

Vid utövandet av extraterritoriell jurisdiktion kan som skäl för att ställa upp ett krav på dubbel straffbarhet anföras till anknutna internationell rättsprinciper så som exempelvis legalitetsprincipen, vilket har ett krav på förutsägbarhet. Förutom legalitetsprincipen kan kravet på dubbel straffbarhet vid extraterritoriell jurisdiktion även hänföras till den folkrättsliga non-interventionsprincipen som tar sikte på att ingen stat ska lägga sig i andra staters inre angelägenheter. Kravet kan också hänföras till grundläggande regler för individen, dess rättigheter och intressen. Kravet på dubbel straffbarhet tillämpas dock inte när jurisdiktion grundar sig på statskyddsprincipen, det vill säga då en stat har jurisdiktion över brott som riktar sig mot egna allmänna intressen så som brott mot rikets säkerhet.⁵⁵

Ett stort antal straffstadganden anses vara extraterritoriellt tillämpliga och det är endast mot dessa stadganden som brott kan begås utomlands. Det handlar om brott som begås utomlands där stater tagit sig an en mer omfattande jurisdiktion. Dessa straffstadganden tillgodoser därmed formellt legalitetsprincipens krav på kriminalisering även om ett krav på dubbel straffbarhet ej ställts upp.⁵⁶

---

⁵⁴ Asp, PTO, 2011, s 35.

⁵⁵ Jareborg, 2001, s 247-249.

⁵⁶ Jareborg, 2001, s 247.

Om X utövar en i stat A tillåten gärning, men som utgör brott i stat B är det inte direkt oförenligt med legalitetsprincipen att X straffas av stat B; om stat B innan gärningen begicks kriminaliserat gärningstypen med ett extraterritoriellt tillämpligt straffstadgande. Detta står dock inte helt i överensstämmelse med legalitetsprincipens krav på förutsägbarhet men som sagt är det inte heller direkt oförenlig. Då straffstadgandet inte har offentliggjorts i stat A på ett sedvanligt sätt strider det tekniskt sätt mot legalitetsprincipens grundläggande krav, trots det att gärningen som begåtts är kriminaliserad i stat B av ett extraterritoriellt straffstadgande. Det är vid dessa tillfällen som kravet på dubbel straffbarhet blir viktigt för straffrätten. Om kravet på dubbel straffbarhet inte bibehållits blir konsekvenserna så att X får det svårare att förutse vilka följder hans beteende kan få eftersom X kan vara undankastad straffstadganden från hela världens länder. Detta leder till ett behov av ett krav på dubbel straffbarhet för att möjligheten för straffstadganden i stor utsträckning kan anses vara extraterritoriella. Dessa straffstadganden är en av de viktigaste faktorerna för uppställandet av ett krav på dubbel straffbarhet och påvisar även korrelationen till legalitetsprincipen.⁵⁷

Den andra folkrättsliga principen som kan hänföras till utförandet av extraterritoriell jurisdiktion och ställa upp ett krav på dubbel straffbarhet är non-interventionsprincipen. Principen ger ett stöd för kravet på dubbel straffbarhet och säger att det är statens egna angelägenhet gällande vad som ska vara tillåtet respektive otillåtet i dess lagstiftning. Genom att ställa upp ett krav på dubbel straffbarhet visar medlemsstaterna respekt för varandras suveränitet.⁵⁸

För det tredje innebär kravet på dubbel straffbarhet vid extraterritoriell jurisdiktion en respekt för individen och dess rättigheter. En individ ska kunna utnyttja alla fri-och rättigheter som ges på territoriet hon eller han

---

⁵⁷ Asp, PTO, 2011, s 36.

⁵⁸ Asp, PTO, 2011, s 36.

befinner sig i. Dubbel straffbarhet ställer som utgångspunkt upp hinder för önskad lagföring.⁵⁹

4.1.2 Dubbel straffbarhet vid internationell rättslig hjälp (inklusive utlämning som överlämning)

Vid internationell rättslig hjälp ser kraven på dubbel straffbarhet annorlunda ut jämfört med dubbel straffbarhet vid utövande av extraterritoriell jurisdiktion. Kravet bakom internationell straffrättslig hjälp påverkas och har grund i huruvida det finns några värdebaserade skäl med anknytning till en kriminalisering som utgör hinder mot att bistå en annan stat. Principen om dubbel straffbarhet bygger på en godtagbar brottsförklaring och säkerställer att en stat endast bistår andra stater i samband med processer som bygger på en acceptabel kriminalisering. Kravet säkerställer dock att det endast är godtagbart att kriminalisera just den gärningen som är föremål för bedömning. Principen om dubbel straffbarhet hindrar därmed inte att en kriminalisering kan vara icke-godtagbar från andra synpunkter så som att den träffar gärningar med konstitutionella aspekter som inte bör vara kriminaliserade.⁶⁰ Kravet innebär således att det ska föreligga en överensstämmelse mellan den ansökande statens gärningsbeskrivning och gärningstyp enligt svensk lag. Det krävs alltså inte enbart att brottsrubriceringen är överensstämmande.⁶¹

Andra normskäl kan komma att spela en väsentlig roll vid kravet på dubbel straffbarhet. En av dessa är ett resursallokerande krav, i vilken utsträckning det är rimligt att en stat använder sina ekonomiska resurser för att bistå en annan stat med straffrättskipning. Det ska dock uppmärksammas att detta normskäl inte fångar kontentan i kravet på dubbel straffbarhet och utgör oftast inte en av de principiella invändningarna som kan uppkomma. Kravet

---

⁵⁹ Asp, PTO, 2011, s 37.

⁶⁰ Asp, PTO, 2011, s 38.

⁶¹ Påle, 2003, s 141.

på dubbel straffbarhet har en påtaglig normativ dimension som inte på tillräckligt sätt kan förklaras enbart genom att se till resursallokeringsintresset. Viktigt att påpeka är dock att resursallokeringsperspektivet varken saknar relevans eller påverkan.⁶²

I grunden anses det att principen om dubbel straffbarhet kopplas till värdebaserade skäl med anknytning till kriminaliseringen som utgör hinder för processer där en stat ska bistå en annan. Likaså här kan legalitetsprincipen komma till att bli intressant även om det finns meningsskiljaktigheter i denna fråga. Oavsett hur man ser på legalitetsprincipens formella tillämplighet vid internationell rättslig hjälp har det konstaterats att varje kriminalisering som avviker från det vi i Sverige anser som otillåtet inte alltid bör beaktas som oacceptabel. Asp menar att det inte framstår som rimligt att den inom EU uppställda normöverensstämmelse som kriterium för internationell rättslig hjälp kan motiveras på annat sätt än med hänsyn till individen. Asp menar vidare att detta är ett resultat av den press som kravet på dubbel straffbarhet utsatts för inom EU. Det är enligt Asp svårt att motivera och förena ett EU-rättsligt system med fri rörlighet och öppna gränser i överensstämmelse med ett absolut krav på dubbel straffbarhet.⁶³

4.1.3 RH 2010:38⁶⁴

Rättsfall 2010:38 handlar om åtal för ringa narkotikabrott i Danmark. Efter ett påstående om att den åtalade, O.C, olovligen brukat cannabis i Stockholmsområdet eller i Danmark i augusti 2009 uppkom målet som kom att diskutera EU-rättens krav på dubbel straffbarhet. O.C erkände att han under åklagarens angivna tidsram brukat narkotika cannabis i Danmark två till tre veckor innan han blev stoppad av polis på svensk mark. Han nekar däremot till anklagelserna om att han skulle rökt cannabis i Sverige.

---

⁶² Asp, PTO, 2011, s 38.

⁶³ Asp, PTO, 2011, s 42-43.

⁶⁴ RH 2010:38.

O.C erkännande till att han brukat cannabis under åklagarens angivna tidsram vinner stöd av analysbeskedet som kom att åberopas. Det blev därmed styrkt att O.C rökt cannabis i Danmark. Den åtalade har därmed gjort sig skyldig enligt svensk rätt, genom handlingen i Danmark, att bedöma som ringa narkotikabrott enligt 2 § narkotikastrafflagen (NSL). Detta fall är ett tydligt exempel på när dubbel straffbarhet blir intressant. Enligt 2 kap. 2 § BrB framgår det att det förevarande brottet ska lagföras enligt svensk lag och i svensk domstol. I andra stycket av paragrafen kommer dock kravet på dubbel straffbarhet in och utformas som ett undantag till det första stycket. Av andra stycket framgår det att svensk lags tillämplighet inte gäller om gärningen är fri från ansvar på gärningsorten, i detta fall Danmark.

Den av O.C begångna gärningen, ringa narkotikabrott, är straffbar i Danmark men döms där i regel inte ut till straff i sådana fall. Av rättsfall RH 2001:16 framgår det att brukande, liksom innehav för eget bruk av cannabis, som huvudregel inte åtalas i Danmark.⁶⁵ Tingsrätten menade efter detta uttalande att O.C dock inte undgår att dömas för den åtalade gärningen i Sverige. TR dömer därmed O.C för ringa narkotikabrott till dagsböter.

O.C överklagar domen till Svea Hovrätt och yrkade på att åtalet skulle ogillas. Åklagaren bestred naturligtvis denna ändring, men medgav till ändringsyrkandet för det fall att även HovR skulle finna gärningsorten som Danmark. HovR gick efter samma utredning som presenterats i TR men hämtade utöver denna utredningen ett yttrande från Danmarks Justitieminister om innehållet och tolkningen vid dansk rätt. Justitieministerns uttalande kom att avgöra utgången för Svea HovR dom. Av yttrandet framgår det att innehav av narkotika uteslutet för eget bruk inte är straffbelagt enligt dansk lag. HovR menar vidare att det i målet inte framkommit annat än att O.C brukat narkotikan i Danmark och åtalet ska därför ogillas. Som grund för beslutet uttalade sig HovR och fastslog att

---

⁶⁵ RH 2001:16.

dubbel straffbarhet inte föreligger och O.C kan därmed inte bestraffas i Sverige för en sådan gärning.

4.2 Utveckling och förändring

I takt med att det straffrättsliga samarbetet intensifierats och utvecklats har kravet på dubbel straffbarhet ifrågasatts och även förändrats. Kravet på dubbel straffbarhet infördes år 1972 i samband med Sveriges inträde till 1970 års europeiska konvention om brottmålsdoms internationella rättsverkningar. Enligt prop. 1972:98 skulle en regel om dubbel straffbarhet införas. I anslutning till förslaget om dubbel straffbarhet ansåg domarföreningen att de svenska domstolarna ex officio borde ha en skyldighet att utreda om det föreligger en omständighet så som nödvärn, samtycke eller liknande och som gör en gärning straffri på gärningsorten. Vidare ansåg domarföreningen att det skulle vara lämpligt att domarna snabbt skulle få kännedom om innehållet i den utländska rätten, vilket skulle ske genom försorg av utrikesdepartementet. Skulle det sedan kvarstå tvivel kring innehållet i utländsk rätt ansågs det att den misstänkte skulle straffas utifrån den mest fördelaktiga av tolkningar.⁶⁶

I samband med 1970 års konvention fastställdes regeln om ne bis in idem som innebär att åtal inte får väckas för en redan prövad gärning, oberoende om personen i fråga blivit frikänd eller inte. Följden av detta mynnar ut i en så kallad res judicata effekt och syftet med ovan nämnda konvention var att regeln om ne bis in idem både skulle harmonisera den svenska lagstiftningen, likaväl som att det internationella samarbetet skulle skärpas. Innan konventionen bidrog till lagändring var den svenska lagstiftningens utgångspunkt att alla svenska medborgare skulle lyda under svensk lagstiftning även då de befann sig utomlands, då det fanns svårigheter att få kunskap om den utländska rätten.⁶⁷

---

⁶⁶ Prop. 1972:98, s 67.

⁶⁷ Prop. 1972:98, s 55.

Att en utökad kommunikation mellan medlemsstaterna blivit bättre belystes i förarbetena och med anledning till detta skulle ett rättssystem med tanke på omständigheterna kunna följa en person oavsett vart i världen han eller hon befinner sig. Detta var dock främmande för de berörda medborgarna och det ansågs därför rimligt att staternas jurisdiktion begränsades till att gälla endast då gärningen är straffbar på gärningsorten. Ett krav på dubbel straffbarhet hade ställts upp och kom även till att vara förenligt med non-interventionsprincipen som innebär att stater inte ska lägga sig i varandras intressen gällande vad som bör vara lagligt respektive olagligt i varje enskild stat. Den svenska jurisdiktionens huvudregel gav varje enskild individ möjlighet att nyttja de friheter som fanns i den stat som denne befann sig i.⁶⁸

I 1996 års EU-konvention framförs en uppmjukning av kravet på dubbel straffbarhet och i förarbetena som behandlar Sveriges tillträde har både skäl som talar för och emot denna uppmjukning kommit till uttryck. Sverige har beträffande EU-samarbetet reserverat sig mot de inskränkningar av kravet som 1996 års konvention innebar. Enligt art. 3.1 i 1996 års konvention finns en skyldighet att avstå från kravet på dubbel straffbarhet gällande brott som enligt den ansökande statens lagstiftning rubriceras som ”sammanslutning av brottslingar” eller ”konspiration”. Kravet på dubbel straffbarhet ansågs även ha ett praktiskt värde och ifrågasattes starkt just gällande utlämning. Den fråga som uppkom var ifall det kunde anses rimligt att en åtgärd så som utlämning företogs från svensk sida trots att man inte ansåg att den aktuella gärningen var så klandervärd att den var straffbar även enligt svensk lag.⁶⁹

Denna uppmjukning av kravet på dubbel straffbarhet innebar att medlemsstaterna generellt hyser en grundläggande tilltro till de andra EU-ländernas rättssystem. Vid Sveriges tillträde till 1996 års konvention avskaffades kravet på dubbel straffbarhet vid det nordiska utlämningssamarbetet. Upphävandet ifrågasattes i flera av remissinstanserna

---

⁶⁸ Prop. 1972:98, s 55.

⁶⁹ Prop. 2000/01:83, s 42-43.

och det uttrycktes tvivel om ifall den nära rättsgemenskapen skulle kunna ligga till grund för att bevilja exempelvis utlämning utan vidare kontroll för om gärningen var straffbar även enligt svensk rätt.⁷⁰

4.3 Undantag från dubbel straffbarhet

Huvudregeln gällande undantag för kravet på dubbel straffbarhet följer av rambeslutet om en europeisk arresteringsorder och överlämnande mellan medlemsstaterna art. 2(4) och 4(1) och säger att en verkställande stat kan ställa ett krav på att dubbel straffbarhet ska föreligga. Genom den svenska implementeringen av rambeslutet valde regeringen att hålla kvar kravet på dubbel straffbarhet för de brott som inte faller under listbrotten.⁷¹

Listbrotten, eller listan som den också på det straffrättsliga området kallas, består av 32 olika brottstyper där några av dem hittas i BrB och andra återfinns i specialstraffrätten. Brotten är av sådan art att de räknas som grova, gränsöverskridande och till viss del harmoniserade inom EU.⁷² En del av brotten på listan har dock ingen motsvarighet i svensk rätt.⁷³

År 2004 kom regeringen med en proposition om ett förslag att skapa ett mer effektivt skydd mot sexualbrottslagstiftningen genom att låta svenska domstolar få möjligheten att döma för sexualbrott begångna utomlands som är både av normalgraden som grova. De ändringar som var föreslagna rörde såväl avgränsningen av det kriminaliserade området och straffskalor, till regler om domsrätt och preskription. Svensk domstol skulle därmed inte heller vara bunden av vilket straff som gärningsortens lag har föreskrivit. Enligt detta förslag skulle brott av sexuell karaktär hamna utanför kravet på dubbel straffbarhet och ses som ett undantag till principen.⁷⁴

---

⁷⁰ Påle, 2003, s 139.

⁷¹ Prop. 2003/04:7, s 79.

⁷² Prop. 2001/02:118, s 8.

⁷³ Prop. 2001/02:118, s 18.

⁷⁴ Prop. 2004/05:45, s 1.

Som skäl för dessa undantag anfördes det att det inte kunde anses tillfredställande att handlingar som omfattar allvarliga sexualbrott mot barn enligt svensk lag ska kunna begås av svenska medborgare i andra länder där handlingen fortfarande inte är straffbelagd. Vidare skulle detta ses som ett ytterligare syfte att förstärka skyddet för barn och ungdomar som utnyttjas i sexuella sammanhang. Som skäl framhölls det också att barnsexturism utgör en allvarlig kränkning mot barns grundläggande rättigheter och mänsklig värdighet.⁷⁵ Förbudet mot sexuella handlingar mot barn skärps genom att tillämpningsområdet utvidgas och genom att en särskild straffbestämmelse avseende utnyttjandet av barn uppkom.⁷⁶

Andra handlingar som frambringar undantag till kravet på dubbel straffbarhet är om en person genom olaga tvång, vilseledande, utnyttjande av någons utsatta situation eller med otillbörliga medel rekryterar, transporterar, överför, inhyser eller tar emot en person i syfte att exploatera denne för sexuella ändamål, krigstjänst, avlägsnande av organ, tvångsarbete eller annan verksamhet som utsätter personen för ett nödläge. En människa som utför en av ovanstående gärningar döms till fängelse för människohandel.⁷⁷ Grova människohandelsbrott omfattas också av undantaget och bedöms som grovt ifall gärningen innefattat pinande till beaktelse eller annan tortyr.⁷⁸ Det finns också ett stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap i art. 44.2 i Europarådets konvention om förebyggande och bekämpande av våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Genom införandet av konventionen är medlemsländerna inte underkastade något krav på dubbel straffbarhet. Det krävs alltså inte att gärningen är straffbar på gärningsorten också.⁷⁹

Fler undantag till dubbel straffbarhet hittas i 16 kap. 10a§ första och femte stycket BrB och tar bort de inskränkningar av svensk domsrätt som kravet på dubbel straffbarhet eventuellt ställer upp. Där uttrycks det klart och

---

⁷⁵ SOU 2007:54, s 357.

⁷⁶ Prop. 2004/05:45, s 2.

⁷⁷ BrB 4 kap. 1a§, <https://lagen.nu/1962:700#K2P2S1>.

⁷⁸ BrB 4 kap. 4§, <https://lagen.nu/1962:700#K2P2S1>.

⁷⁹ SOU 2012:35, s 322.

tydligt att brott, eller försök till brott som avser skildring av barn i pornografisk bild ger svensk jurisdiktionsanspråk oavsett om gärningen är straffbelagd på gärningsorten eller inte. Brottet omfattar likaväl innehav som spridning, förvärv eller verksamhet av pornografiska bilder av sådant slag.⁸⁰ Till sist hittas undantag till kravet på dubbel straffbarhet i 6 kap. BrB vilket ställer upp regler gällande sexualbrott som utförs på personer under 18 år. Brotten omfattar såväl våldtäkt som sexuellt utnyttjande och köp av sexuell handling av barn.⁸¹

En person som förmår en annan person genom olaga tvång eller utnyttjande att ingå äktenskap som är giltigt i den stat det ingås, ses också som ett undantag vid kravet på dubbel straffbarhet och personen kan dömas till fängelse trots avsaknaden av straff på gärningsorten.⁸² Det finns därmed en mängd brott som oavsett straffgrad eller avsaknaden av straff faller in under svensk domsrätt och jurisdiktion. Då det infördes undantag från kravet på dubbel straffbarhet inom straffrättens område utvidgades jurisdiktionen för statens egen domstol. Det ansågs viktigt för det allmänna rättsmedvetandet att vissa grova brott undantogs från kravet stränga regler.⁸³

4.3.1 RH 2012:86⁸⁴

Åklagaren väckte i Kristianstad TR åtal mot P.J år 2012. Åtalspunkterna var flera och av allvarlig karaktär; grovt barnpornografibrott, sexuellt övergrepp, våldtäkt mot barn samt stämpling till grov våldtäkt mot barn. Detta rättsfall skildrar situationer där undantaget för dubbel straffbarhet åsidosätts i förmån för det allmänna rättsmedvetandet och skyddet av minderåriga som utsatts för en sexuell handling.

---

⁸⁰ BrB 16 kap. 10a§ första och femte stycket, <https://lagen.nu/1962:700#K2P2S1>.

⁸¹ BrB 6 kap. 1-6, 8, 9 12 §§, <https://lagen.nu/1962:700#K2P2S1>.

⁸² BrB 4 kap. 4c§, <https://lagen.nu/1962:700#K2P2S1>.

⁸³ Prop. 1972:98, s 57.

⁸⁴ RH 2012:86.

Gällande åtalpunkt ett, grovt barnpornografibrott, menade åklagaren att P.J gjort sig skyldig till att mellan 25 januari- 10 februari 2010 i Filippinerna skildrat målsägandena A, B, C och D i pornografiska bilder. Vidare ska den åtalade under åren 2007-2009 skildrat två barn i pornografiska bilder i Thailand. P.J har i sin hemort Kristianstad kommun mellan 2009-2010 haft ett innehav av minst 514 216 bilder och 10 239 videor innehållande skildringar av barn i pornografisk bild, varv av ett markant antal av både bilderna och videorna bedömts som grovt barnpornografiskt material. P.J har utöver detta innehav även spridit barnpornografiska bilder och videofilmer via internet i stor omfattning. Då innehavet av övergreppsmaterialet spridits i så stor omfattning och på grund av den stora mängden bilder/videofilmer bedöms brottet som grovt. Den hänsynslösa behandling i våldtäkt av både barn och spädbarn som dokumentationen av bilder/videofilmerna omfattade påverkar också brottets grovhet/karaktär.

Vidare har P.J åtalats för sexuellt övergrepp, åtalpunkt två och tre, där han vid två tillfällen mellan 25 januari och 10 februari 2010 sexuellt utnyttjat två barn under 15 år i Filippinerna. Utöver detta åtalas även P.J för att mellan 25 januari och den 10 februari 2010 begått våldtäkt mot barn. Även dessa åtalpunkter, punkt fyra och fem, ska ha inträffat då den åtalade befunnit sig i Filippinerna. Vid ett tillfälle under ovan nämnde tidsperiod åtalas P.J för att ha haft samlag med målsägande C, som är under 15 år och P.J har därmed gjort sig skyldig till våldtäkt mot barn. P.J ska även ha fört in sin erigerade penis mellan målsägande D:s skinkor vilket med hänsyn till kränkningens art, målsägandets ålder samt omständigheterna i övrigt är jämförbart med samlag.

Som en sista åtalpunkt yrkar även åklagaren för att P.J ska ha begått stämpling till grov våldtäkt mot barn då han via sin dator i Kristianstad kommun under januari 2011 gemensamt och i samråd med annan beslutat att genomföra samlag eller annan sexuell handling i Filippinerna som kan jämföras med samlag med barn under 15 år. Handlingen planerades att ske under våren 2011 och brottet ska bedömas som grovt då det dels var flera

personer som skulle våldta barnen eller på annat sätt delta i våldtäkten, men även på grund av barnens låga ålder.

TR gjorde en bedömning av samtliga åtalspunkter och kom fram till att P.J gjort sig skyldig till grovt barnpornografibrott enligt 16 kap 10a§ stycke 1, 2, 4 och 5 BrB⁸⁵. P.J har utöver det även gjort sig skyldig till sexuellt övergrepp mot barn enligt 6 kap 8§ andra och tredje stycket BrB, våldtäkt mot barn enligt 6 kap 4§ första stycket BrB samt stämpling till våldtäkt mot barn enligt 6 kap 4 § första stycket och 15 § samt 23 kap 2§ andra stycket BrB. TR dömde P.J till fängelse i fem år.

Åklagaren överklagade TR dom till HovR över Skåne och Blekinge och yrkade på att HovR skulle skärpa fängelsestraffet. P.J satte sig emot detta och yrkade på att HovR skulle ogilla åtalet för sexuellt övergrepp mot barn och stämpling till våldtäkt mot barn som framkommit enligt åtalspunkterna tre och sex. Vidare yrkade P.J på att HovR skulle bedöma gärningarna under åtalspunkt fyra och fem som utnyttjande av barn för sexuell posering respektive sexuellt övergrepp mot barn. P.J yrkade utöver detta även på att HovR under alla förhållanden skulle mildra straffet.

HovR använde sig i stor del av samma utredning som TR. HovR finner i likhet med TR att P.J gjort sig skyldig till alla åtalspunkter och på grund av brottens art och höga straffvärde utesluts annan påföljd än fängelse. HovR menar vidare att det saknas skäl för att frångå straffvärdet vid fastställande av fängelsestraff och HovR ändrar TR:s domslut och P.J döms till fängelse i 7 år.

Efter regeringens proposition 2004/05:45 slopade kravet på dubbel straffbarhet gällande vissa utomlands begångna sexualbrott mot barn.⁸⁶ Denna ändring trädde i kraft genom en lagregel 1 juli 2010 och både människohandel samt barnpornografibrott omfattas. Dessa typer av brott

---

⁸⁵ Bedömningen är gjord efter dess lydelse före 2010-07-01.

⁸⁶ Prop. 2004/05:45, s 2.

kan alltså straffas i Sverige även om de skulle vara straffria i det land där handlingen begicks, i detta fall Filippinerna.⁸⁷ P.J kunde på grund av ändringen som inträdde 2010 straffas för brott begångna utomlands där själva handlingen inte var straffbar. Den svenska jurisdiktionen var därmed utvidgad och ansågs i detta fall ha retroaktiv verkan.

4.4 Problemen med dubbel straffbarhet

En del skäl som anförts till stöd för kravet på dubbel straffbarhet har under åren blivit ögon för debatt. En anledning till denna debatt är den folkrättsliga reciprocitetsprincipen som ibland har setts som grund för kravet på dubbel straffbarhet. Denna princip har blivit speciellt uppmärksammas i och med utlämning mellan stater. Reciprocitetsprincipen kan förstås som att en stat (A) som inte har kriminaliserat en vis handling inte gärna har ett intresse av att assistera en annan stat (B) med exempelvis utlämning av en person som begått just denna gärning. Stat A har därmed ingen egen vinning eller behov av att begära personer utlämnade till och på grund av en gärning som begåtts i stat B. A står med andra ord utan ersättning då dessa typer av situationer uppstår. Resonemanget har sin grund i en tanke om tjänster och gentjänster.⁸⁸

Ett krav på dubbel straffbarhet skapar problem för de rättstillämpande myndigheterna redan i ett första steg, att ta reda på vad som är straffbelagt i ett annat land. Att få fram sådan information kan vara båda besvärligt som svåråtkomligt då det inte endast räcker med dubbel straffbarhet in abstracto. Då det finns ett krav att på att dubbel straffbarhet in concreto också ska vara uppfyllt måste det konstateras att den ifrågavarande gärningen utgjort ett brott enligt gärningsortens lag likaså. Vidare måste det kartläggas att ingen rättfärdigande omständighet så som nödvärn eller liknande föreligger och brottet måste också i stunden fortfarande var straffbart. Kravet på dubbel

---

⁸⁷ Prop. 2009/10:152, Prop. 2009/10:70.

⁸⁸ Påle, 2003, s 134-135.

straffbarhet kan därmed medföra att den som i Sverige medverkat till ett utomlands förövat brott kan dömas i Sverige men inte åtals i Sverige.⁸⁹

Den lista med brott som ses som undantag för kravet på dubbel straffbarhet har även den kritiserats då den ansetts vara för oprecis. Brottsstyper såsom terrorism, IT- och miljöbrottslighet omfattas av listan och vad som definierar sådana brott är vad definitionen i den utfärdande staten fastslår. Det är därmed den utfärdande staten som styr brottsrubriceringen och hur denna strafflagstiftning i staten är utformad är därför helt och hållet avgörande för om ett brott anses kunna kategoriseras som IT-brottslighet, miljöbrottslighet eller terrorism och därmed omfattas av listan. Det är dock enbart vid utlämningsärenden möjligt att utfärda exempelvis en arresteringsorder om brottet i Sverige bestraffas med tre års fängelse eller över. Det är endast i dessa fall som undantaget för dubbel straffbarhet blir aktuellt. Om brottet inte finns på listan av de 32 olika brottskategorier som omfattas eller om brottet bestraffas med mindre än tre års fängelse kommer kravet på dubbel straffbarhet fortsättningsvis att gälla.⁹⁰

En bestraffning av brott begångna utomlands utan iakttagandet av dubbel straffbarhet kan i vissa fall sägas stå i strid med folkrättens förbud mot rättsmissbruk. Som tidigare påvisats förefaller det motiverat att som huvudregel tillämpa den aktiva personalitetsprincipen tillsammans med ett krav på dubbel straffbarhet där en förutsättning finns att gärningen måste vara straffbar både enligt lagen i domstolsstaten som enligt lagen på gärningsorten. Denna huvudregel skapar såklart problem vid situationer där kravet på dubbel straffbarhet inte kan anses vara uppfyllt. Ett exempel på en sådan situation är då kvinnor gör abort. En sådan handling är nämligen kriminaliserad i en del medlemsländer, men inte alla. Sverige har som allmänt vedertaget inte kriminaliserat abort och kvinnor som kommer till Sverige för att få detta ingrepp utfört har därmed inte gjort sig skyldig till en kriminell handling enligt gärningsorten, i detta fall Sveriges, lag.

---

⁸⁹ Jareborg, 2001, s 249.

⁹⁰ Nilsson, SvJT, 2005, s 893.

Hemviststaten för kvinnan kan därmed inte straffa gärningen, kravet på dubbel straffbarhet är således inte uppfyllt. Sammanfattningsvis kan en del av problemen med kraven på dubbel straffbarhet hänvisas till svårigheten för harmonisering mellan medlemsstaterna inom straffrätten område.⁹¹

---

⁹¹<https://books.google.se/books?id=FwJRIVcCcvUC&pg=PA46&lpg=PA46&dq=problem+med+kravet+på+dubbel+straffbarhet&source=bl&ots=RspFMGY-Co&sig=PITu0V6kMWX4dtue15I-GMlyuoA&hl=sv&sa=X&ved=0ahUKEwiOtpPjrsfJAhVmpnIKHXanBHcQ6AEIHzAA#v=onepage&q&f=false> , s 46-49, 2015-12-04, kl. 15.31.

5 Legalitetsprincipen

Legalitetsprincipen är en av juridikens mest grundläggande principer och bygger på olika normer som uttryckts som ”*nulla poena sine lege, poena sine crimine, nullum crimen sine poena lagli*” vilket är latin för inget straff utan lag, inget straff utan brott och inget brott utan kriminalisering genom lag. Syftet med legalitetsprincipen är att garantera rättsäkerhet genom att kräva att utformningen av lagen och rättstillämpningen är av sådan karaktär att medborgare kan förutse de risker och konsekvenser som kan uppkomma av att bryta mot en lagregel. Principen är även ett uttryck för förbudet mot retroaktiv kriminalisering vilket går hand i hand med att straff inte får åläggas utan direkt lagstöd i skriven lag.⁹²

5.1 Legalitetsprincipens syfte och uppbyggnad

Legalitetsprincipen fungerar som en garanti för rättsäkerheten och ser till att medborgare kan ställa krav på lagstiftningen och förutse konsekvenserna och de straffrättsliga ingripandena som kan följa av en handling.

Legalitetsprincipen är uttryckt i olika så kallade delprinciper vilka är *praeter legem*-förbudet, analogiförbudet, retroaktivitetsförbudet och obestämdhetsförbudet. Principen ställer också krav på hur gärningar är kriminaliserade, det vill säga, det finns ett krav på lagstiftningens begriplighet och precision.⁹³ Detta krav på lagstiftningen uttrycktes tydligt i målet *The Sunday Times mot United Kingdom* år 1979:

... a norm that cannot be regarded as a "law" unless it is formulated with sufficient precision to enable the citizen to regulate his conduct: he must able- if need be with appropriate advice- to foresee, to a degree that is reasonable in the circumstances, the consequences which a given action may entail. Those consequences need to not be foreseeable

---

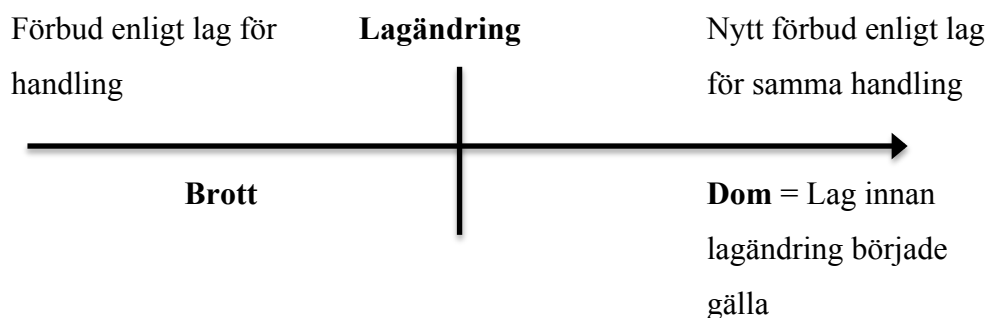
⁹² Bassiouni, 2014, s 65.

⁹³ Jareborg, 2001, s 57-58.

*with certainty: experience shows this to be unattainable. Again, whilst certainty is highly desirable, it may bring in its train excessive rigidity and the law must be able to keep pace with changing circumstances. Accordingly, many laws are inevitably couched in terms which, to greater or lesser extent, are vague and whose interpretation and application are questions of practice.*⁹⁴

Legalitetsprincipens nyckelingrediens är dess krav på förutsägbarhet. Det viktiga är att alla medborgare genom ett publiceringskrav har möjlighet till att förutse vilka handlingar som han eller hon kan tänkas straffas för. Det är därmed helt oförenligt med legalitetsprincipen att dömas för en gärning som vid tidpunkten den företogs inte var straffbelagd enligt lag.⁹⁵ Nedanstående figur visar tydligt hur retroaktivitetsförbudet kommer till uttryck vid brott begånget innan instiftandet av ny lag:

Legalitetsprincipen är uppbyggt av ett mönster med olika krav vilka kan ställas på lagstiftningen och rättstillämpningen. Dessa krav garanterar sedan rättssäkerheten genom att kräva att utformningen på lagstiftningen och rättstillämpningen ska vara utformade på ett tydligt och precist sätt. Genom strängt förbud mot retroaktiv kriminalisering, krav på stöd skriven i lag, förbud mot analogisk rättstillämpning till den tilltalades nackdel samt krav på begriplighet tillsammans med ett obestämdhetsförbud ska bistå

⁹⁴ Utdrag från *The Sunday Times v United Kingdom* (Series A No 30), 1979.

⁹⁵ Asp, PTO, 2011, s 35.

medborgare i ett land att kunna förutse riskerna av att bryta mot en lagregel.⁹⁶ I svensk rätt grundlagsstadgades legalitetsprincipen genom 2 kap. 10§ 1 stycket Regeringsformen(RF). I denna paragraf kommer kravet på lagstöd och retroaktivitetsförbudet till uttryck. Enligt 1 kap. 1 § BrB definieras brott som gärning för vilken i BrB eller annan lag och författning är stadgat straff.⁹⁷

Principens grundlagsstadgande i RF måste i första hand vara riktad till lagstiftaren, men enligt ordalydelsen bör den även ses som en föreskrift för domstolar och övriga rättstillämpande myndigheter. Ordalydelsen lämnar dock inget utrymme för att bestämmelsen också bör ses som ett uttryck av analogiförbudet trots att frågan inte berörs i förarbetena. Den grundlagsstadgade bestämmelsen kompletteras vidare med bestämmelser i vanlig strafflag. Ett undantag till legalitetsprincipen görs beträffande gärningar som under en viss tid varit straffbelagd på grund av rådande särskilda förhållanden. Särskilda förhållanden kan tänkas utgöra tidsbegränsade straffbestämmelser och straffbestämmelser som får sitt innehåll genom reglering utanför straffrätten.⁹⁸

Internationellt återfinns legalitetsprincipen i art. 7 (1) EKMR vilket ger uttryck för, likt svensk grundlag, ett retroaktivitetsförbud och ett tydligt krav på lagstöd:

”Ingen får fällas till ansvar för någon gärning eller underlåtenhet som vid den tidpunkt då den begicks inte utgjorde ett brott enligt nationell eller internationell rätt. Inte heller får ett strängare straff utmätas än som var tillämpligt vid den tidpunkt då brottet begicks.”⁹⁹

EKMR, till skillnad från svensk lagstiftning, innehåller dessutom ett analogiförbud och ett obestämdhetsförbud, vilket framkom i målet

---

⁹⁶ Jareborg, 2001, s 57-58.

⁹⁷ Prop. 1993/04:130, s 14.

⁹⁸ Prop. 1993/94:130, s 14-15.

⁹⁹ Artikel 7 (1) EKMR.

Kokkinakis mot Grekland.¹⁰⁰ För att ett obestämdhetsförbud inte ska uppkomma krävs det att en person, med eller utan hjälp av domstolars tolkning, ska kunna förstå vilka handlingar eller underlåtenheter som kan leda till ett straffansvar för honom eller henne. Obestämdhetsförbudet ställer med andra ord upp ett krav på viss förutsägbarhet.¹⁰¹ Legalitetsprincipen återfinns även i art. 49 i rättsstadgan och överensstämmer med vad som sägs i art. 7 (1) EMKR.

5.2 Kravet på dubbel straffbarhet och dess förenlighet med legalitetsprincipen

Det har diskuterats på straffrättens område huruvida kravet på dubbel straffbarhet skulle ha förankring i legalitetsprincipen. Att den nu uppluckring av kravet också skulle innebära ett brott mot legalitetsprincipen har emellertid avvisats. Utgångspunkten ligger istället vid att det, om en aktuell gärning är straffbelagd genom lag i den ansökande staten, inte ska spela någon roll om gärningen är kriminaliserad eller inte i den anmodade staten vid exempelvis en utlämning. Utlämningen i sig kan vid dessa situationer inte heller anses strida mot legalitetsprincipen, oavsett om gärningen är kriminaliserad eller inte i den anmodade staten.¹⁰²

Per Träskman, professor i straffrätt menar emellertid att dubbel straffbarhet bör ses som en förlängning av legalitetsprincipen då domstolens ingrepp i individens frihet rättfärdigas genom att det vidtas med anledning av gärningar som kritiseras i den inhemska strafflagen.¹⁰³ Kravet på dubbel straffbarhet ger den inhemska straffrätten funktionen av en lämplighetsmåttstock som gör det omöjligt för myndigheterna i ett land att avgöra hur långt de kan gå andra stater till mötes gällande understödet av dess straffrättskipning. Dubbel straffbarhet ses som ett medel för att ringa in

---

¹⁰⁰ Kokkinakis mot Grekland, 14307/88.

¹⁰¹ Kokkinakis mot Grekland, 14307/88.

¹⁰² Påle, 2003, s 135.

¹⁰³ Påle, 2003, s 135-136.

områden där olika stater har ett gemensamt intresse för att bekämpa internationella brott.¹⁰⁴

Melin och andra sidan anser att listbrotten vid utlämning är för vagt formulerade och att det finns en risk på grund av detta som kan leda till en konsekvens som ger upphov till en ojämlikhet i rättstillämpningen. Resultatet blir att obestämdheten leder till problem för den enskilde medborgarens möjlighet till förutsägbarhet.¹⁰⁵ Även Träskman har uppmärksammat problemen som kan uppkomma på grund av att utformningen av listbrotten ser ut som de gör och anser vidare att det inte är tillräckligt att brotten endast beskrivs genom en kort benämning. Likaså Träskman som Melin hävdar att det är just listbrottens utformning som medför att det uppkommer en osäkerhet när kravet på dubbel straffbarhet faktiskt föreligger.¹⁰⁶

Melin menar vidare att det till en viss utsträckning ur en rättssäkerhetssynpunkt vore att föredra viss harmonisering på straffrätten område nu då det har kommit att tillkomma undantag för kravet på dubbel straffbarhet. Genom en harmonisering skulle svenska rättsliga myndigheter undvika att tvingas till att erkänna rättsliga avgöranden från stater som har en kortvarig straffrättslig tradition och där undantag uppkommit. Melin hävdar att det står i strid mot legalitetsprincipens krav på lagstöd om det svenska rättssystemet medverkar till att bestraffa en, ur svenskt perspektiv, laglig gärning.¹⁰⁷

Legalitetsprincipens betydelse för kravet på dubbel straffbarhet ger inte ett starkt eller ovillkorat stöd för ett generellt krav på dubbel straffbarhet, utan de skulle tyckas vara oförenligt med legalitetsprincipen ifall en person kan straffas för en gärning som inte är kriminaliserad vid tidpunkten på gärningsorten. Skulle dock gärningen uttryckligen vara undantagen från

---

¹⁰⁴ Falk, 1976, s 70.

¹⁰⁵ Melin, 2005, s 905.

¹⁰⁶ Träskman, Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab 2007, sid. 18-39.

¹⁰⁷ Melin, SvJT, 2005, s 910-914.

kravet på dubbel straffbarhet torde legalitetsprincipen enligt Lindell m.fl. ändå upprätthållas.¹⁰⁸

En invändning mot att legalitetsprincipens krav på lagstöd kräver ett upprätthållande av principen om dubbel straffbarhet är att kravet inte omfattas av legalitetsprincipen och därmed inte överträder den. Detta konstaterade av EG-domstolen efter begärt förhandsavgörande från författningsdomstolen i ett mål i Belgisk skiljedomstol efter att en ideell organisation väckt talan mot lagen som införlivar genomförandet av 2005 års rambeslut om en europeisk arresteringsorder och överlämnande mellan medlemsstater. Följer man detta EG-domstolsuttalande är kravet på dubbel straffbarhet inte oförenligt med legalitetsprincipen och andra icke-diskriminerandeprinciper.¹⁰⁹

I art. 2.2 i rambeslut 2002/584 om en europeisk arresteringsorder och överlämnande mellan medlemsstater slopas kontrollen av förekomsten av dubbel straffbarhet för de brott som anges i bestämmelsen. Denna regel är inte ogiltig på grund av att den strider mot den straffrättsliga legalitetsprincipen. Rambeslutet syftar inte till att harmonisera varken brotten, brottsrekvisiten eller påföljderna som leder och även om kontrollen av om kravet dubbel straffbarhet föreligger helt skulle slopas, är det fortfarande den utfärdande medlemsstaten som är behörig att definiera brotten och dess relevanta påföljd i nationell rätt. Alla medlemsstater har enligt art. 1.3 i samma rambeslut en skyldighet att respektera de grundläggande rättigheterna och grundläggande principer, där följaktligen legalitetsprincipen. Som tidigare uppmärksammats innebär uppluckringen av kravet på dubbel straffbarhet inte att brott mot legalitetsprincipen skulle förekomma.¹¹⁰

---

¹⁰⁸ Holmqvist m.fl, 2005, s 25.

¹⁰⁹ KOM (2007) 407, slutlig s 3-7.

¹¹⁰ Mål C-303/05, *Advocaten voor de Wereld VZW mot Laden van de Ministerraad*, p. 49-50 och 52-54.

6 Principen om ömsesidigt erkännande

Det finns olika sätt att åstadkomma en samordning på straffrättens område inom Europa. Det ena sättet är genom att tvinga staterna att ömsesidigt erkänna alla rättsliga avgöranden som träffas i en annan stat, det vill säga, att principen om ömsesidigt erkännande gäller. Ett annat alternativ är harmonisering. Harmonisering genomförs genom att det på EU-nivå bestäms hur en viss gärning ska bestraffas och alla stater får därigenom acceptera att denna gärning bestraffas på ett visst sätt.¹¹¹ Principen om ömsesidigt erkännande har fått stort genomslag inom det straffrättsliga samarbetet och är ett uttryck för den förändring som skett gentemot de tidigare samarbetsförhållandena.¹¹² Ömsesidigt erkännande sågs ursprungligen som ett alternativ till harmonisering genom att medlemsstaterna, vid användandet av principen, skulle undgå att i en för stor utsträckning genomföra en tillnärmning av deras olika materiella straffrätt.¹¹³

6.1 Principen om ömsesidigt erkännandes syfte och uppbyggnad

Redan i 1972 års konvention om överlämnande av straffrättsliga förfaranden kan ett flertal bestämmelser anses gett uttryck för principen om ömsesidigt erkännande. Art. 2 i konventionen säger till exempel följande:

*”...for the purposes of applying this convention, any contracting state shall have competence to prosecute under its own criminal law any offence to which the law of another contracting state is applicable”.*¹¹⁴

---

¹¹¹ Mats Melin SvJT, 2005, s 909-910.

¹¹² Klimek, 2015, s 19.

¹¹³ Melin, SvJT 2005, 909-910.

¹¹⁴ Nilsson, SvJT, 2005, s 888, Framkommer även i Prop. 2008/09:20, s 6.

Principen fick sitt stora genombrott på Europeiska rådets toppmöte år 1999 i Tammerfors. Där yttrade sig Europeiska rådet i slutsatserna på följande sätt:

”Ett ökat ömsesidigt erkännande av rättsliga avgöranden och domar samt en nödvändig tillnärmning av lagstiftningen skulle underlätta samarbetet mellan myndigheter och det rättsliga skyddet av enskildas rättigheter. Europeiska rådet stöder därför principen om ömsesidigt erkännande, som enligt dess förmenande bör bli en hörnsten i det rättsliga samarbetet på både det civilrättsliga och det straffrättsliga området inom unionen. Principen bör gälla såväl domar som andra avgöranden av rättsliga myndigheter.”¹¹⁵

Numera återfinns principen om ömsesidigt erkännande i art. 82 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (FEUF).

Först genom antagandet av art. 29 i Amsterdam-fördraget kan ett synsättsskifte sägas skett där principen om ömsesidigt erkännande skulle spela en aktiv roll inom ramen för det straffrättsliga samarbetet i Europa. Från att ha varit ett europeiskt mellanstatligt samarbete skulle numera fri rörlighet för domar och beslut ersätta den tidigare bilaterala samverkan. Konsekvenserna detta medförde var att det polisiära- och åklagarsamarbetet var tvungen till att bli mer effektivt.¹¹⁶

På 1980-talet började frågan om ömsesidigt erkännande att både utformas och utvecklas. Ett program för principen utarbetades inom ramen för det franska ordförandeskapet under hösten år 2000, men redan tidigare under sommaren hade kommissionen utfärdat en kommunikation om vad principen egentligen innebar. Programmet som uppkommit skulle förstärka

---

¹¹⁵ Europeiska rådet i Tammerfors 1999 slutsatser, punkt 33.

¹¹⁶ Nilsson, SvJT, 2005, s 889.

samarbetet genom att genomföra principen under alla steg i förfarandet. Under sommaren år 2001 lades ett förslag fram gällande principen men det var egentligen först efter de tragiska händelserna 11 september år 2001 i New York och Washington som detta skulle innebära att det straffrättsliga samarbetet inom EU skulle få en ny innebörd. Trots att programmet utarbetats redan före 11 september tragedin kom dess åtgärder först att utnyttjas därefter.¹¹⁷

Principen har sitt ursprung inom den fria rörligheten av varor och tjänster, det vill säga på EU:s inre marknad. I det kända rättsfallet Cassis de Dijon från 1979 där Tyskland vägrade tillåta importen av franskproducerad likör in i landet då den inte följde de tyska bestämmelserna för alkoholkoncentration kom principen om ömsesidigt erkännande till uttryck. EU-domstolen fastslog att varor som producerats och sålts legalt i en medlemsstat inte får förbjudas i en annan. Legala produkter från en medlemsstat ska kunna säljas i alla medlemsstater utan ytterligare kontroll. Medlemsstaterna erkänner därmed varandras lagstiftning.¹¹⁸

Ömsesidigt erkännande innebär, på det straffrättsliga området, att beslut som fattas i en stat ska läggas till grund för verkställighet i en annan medlemsstat utan vidare prövning. Vidare innebär ömsesidigt erkännande på det straffrättsliga området att förfaranden som en stats myndighet begär ska tillämpas såvida det inte strider mot grundläggande principer i den verkställande statens rättsordning. Införandet av principen om ömsesidigt erkännande skedde främst med tanke på de effektivitetsvinster som den skulle medföra på straffrättens område. Genom att medlemsstater erkände varandras rättsliga beslut skulle medlemsstaterna få större potential att komma åt den brottslighet som förekommer inom EU:s område.¹¹⁹

---

¹¹⁷ Nilsson, SvJT, 2005, s 891.

¹¹⁸ Mål 120/78, Rewe-Zentrale AG mot Bundesmonopolverwaltung für Branntwein.

¹¹⁹ Klimek, 2015, s 23.

6.2 Kravet på dubbel straffbarhet och korrelationen till principen om ömsesidigt erkännande

Undantagen för kravet på dubbel straffbarhet som förekommer på straffrättens område gör att principen om ömsesidigt erkännande tydligt kommer till uttryck. Genom undantagen tvingas stater erkänna varandras rättsordningar och straff. Kravet på dubbel straffbarhet är i grunden en emanation av legalitetsprincipens grundläggande tanke, det vill säga ingen kan straffas för brott utan stöd i lag. Principen om ömsesidigt erkännande sätter istället upp ett krav på att stater ska uppmärksamma och acceptera varandras rättsordningar, vilket också sker vid ett undantag från principen om dubbel straffbarhet. Att bidra och godkänna att i Sverige bestraffa en gärning fri från ansvar på gärningsorten står knappast i total överensstämmelse med legalitetsprincipen, utan ligger istället i linje med det huvudsakliga syftet av principen om ömsesidigt erkännande.¹²⁰

Inom internationella rättsliga diskussioner finns det en vana att säga att principen om ömsesidigt erkännande inte endast kan tillkännas utan att det istället är någonting som måste arbetas fram parter emellan. För att ömsesidigt förtroende ska kunna uppkomma krävs det med andra ord att stater och rättsliga myndigheter samarbetar med varandra för att kunna göra principen godtagbar.¹²¹ Inom EU har principen om ömsesidigt erkännande kungjorts genom de förenade målen Gözütok och Brügge i vilket domstolen under 33 punkten sade följande:

"... förutsätts med nödvändighet att det råder ett ömsesidigt förtroende mellan medlemsstaterna vad gäller deras respektive straffrättsliga system och att var och en av dem godtar att den gällande straffrätten i övriga medlemsstater

---

¹²⁰ Melin, SvJT 2005, s 910-914.

¹²¹ Nilsson, SVJT, 2005, s 894.

tillämpas, även om en tillämpning av den egna nationella rätten skulle leda till ett annat resultat".¹²²

Konsekvensen av ömsesidigt erkännande kan innebära att exempelvis en arresteringsorder utfärdas för ett brott som i den verkställande staten inte ens är straffbar. Detta har kommit att kritiserats en del och om man vill komma tillrätta med den här typen av avvikelser inom medlemmarnas rättssystem skulle en harmonisering av straffrättssystemen istället behöva göras. Det finns i dagsläget en del ömsesidig misstro mellan medlemsstaterna, både gällande ministrar, lagstiftningsorgan och rättsliga myndigheter. Det finns en del uttalad och outtalad kritik mot ömsesidigt erkännande då en stat inte har insikt eller en exakt koll på det rättsläge eller rättstillämpningen som finns i en annan medlemsstat. Principen har kritiserats just på grund av att det ibland varit svårt att acceptera och ömsesidigt erkänna det en stat inte riktigt har full kunskap om.¹²³

---

¹²² Förenade målen Hüseyin Gözütok och Klaus Brügge, p. 33.

¹²³ Nilsson, SvJT, 2005, s 895.

7 Diskussion

Som förberedelse till detta analyserande avsnitt vill jag påminna läsaren om syftet och den inledande frågeställning som presenterats. Syftet med den här uppsatsen var att analysera kravet på dubbel straffbarhet ur ett straffrättsligt perspektiv med fokus på hur och varför kravet luckrats upp i samband med utvecklingen på den internationella straffrättens område. Vidare har kravet på dubbel straffbarhet och dess förenlighet med grundläggande principer som legalitetsprincipen och principen om ömsesidigt erkännande undersökts. Jag valde även att utvärdera hur straffrättsideologier påverkat och format synen på principen om dubbel straffbarhet. Jag vill även påminna läsaren om att den avgränsning till EU-nivå jag gjort kommer förlöpa även här i diskussionen och därmed avse dubbel straffbarhet inom det internationella samarbetet på straffrättens område mellan EU:s medlemsländer.

7.1 Sammanfattning

Sammanfattningsvis kan vi se att utvecklingen gällande samarbetet mellan EU:s medlemsländer kommit att påverka det straffrättsliga området i vid utsträckning. Kravet på dubbel straffbarhet har under en lång tid både växt fram till en vedertagen princip för att sedan luckrats upp mer och mer. Relationen mellan EU:s medlemsstater har kommit att ha stor påverkan på hur principen använts både teoretiskt och praktiskt. Straffrätten och straffrättssystemet skiljs åt i alla medlemsstater och dess uppbyggnad och utveckling har påverkats av staternas samhällskultur och dess straffrättsliga idéer. Genomgående i kapitel två har det uppmärksammats i hur pass mycket straffrättsideologierna påverkat straffsystemets förändring och synen på brott och straff. Straffrättsideologierna har skilda uppfattningar om hur straffrättssystemet bör vara utformat och tankesätten har förändrats i takt med samhällets modernisering. Klassicismens byggs till exempel upp av ett gärningsorienterat tankesätt, medan proportionalitetsteorin och

nyklassicismen präglas av en idé där proportionalitet och rättvisa står i centrum. Allmänprevention och individualprevention är baserat på en uppfattning om att bestraffning avhåller människor från att begå brott. Kravet på dubbel straffbarhet infördes i Sverige i samband med Sveriges inträde till 1970 års europeiska konvention om brottmålsdoms internationella rättsverkningar. Först år 1996 framfördes en konvention som presenterade en uppmjukning av kravet, vilket gjorde att dubbel straffbarhet både ifrågasattes och förändrades.

Vidare har en diskussion kring huruvida kravet på dubbel straffbarhet har någon förankring i legalitetsprincipen och principen om ömsesidigt erkännande uppmärksamats. Där har både professorer som författare inom straffrätten haft en del meningsskiljaktigheter gällande kravet på dubbel straffbarhets funktion och korrelation till de grundläggande principerna. Träskman menar att kravet kan ses som en förlängning till legalitetsprincipen. Melin och andra sidan har ansett att det ur en rättssäkerhetssynpunkt vore att föredra viss harmonisering på straffrätten område till följd av att det nu tillkommit undantag vid kravet på dubbel straffbarhet. När svenska myndigheter tvingas erkänna varandras rättsliga avgöranden hävdar Melin att det skulle stå i strid mot legalitetsprincipens krav på lagstöd. Att det svenska rättssystemet medverkar till att bestraffa en, ur svenskt perspektiv, laglig gärning borde enligt honom inte följa legalitetsprincipens syfte och grundidé. Principen om ömsesidigt erkännande sätter istället upp ett krav på att stater ska uppmärksamma och acceptera varandras rättsordningar, vilket också sker vid ett undantag från dubbel straffbarhet.

Annan kritik som kravet på dubbel straffbarhet fått erfara är att listbrotten vid utlämning är allt för vagt formulerade. Melin menar att detta kan leda till ojämlikhet i rättstillämpningen. Resultatet blir att obestämtheten leder till problem för den enskilde medborgarens möjlighet till förutsägbarhet. Både Träskman som Melin hävdar att det är just listbrottens utformning som

medför att det uppkommer en osäkerhet när kravet på dubbel straffbarhet faktiskt bör användas.

Att den nu uppluckring av kravet också skulle innebära ett brott mot legalitetsprincipen har emellertid avvisats. Det finns dock meningsskiljaktigheter även här, då det argumenterats för att legalitetsprincipens grundläggande syfte åsidosätts till viss del. Kravet på dubbel straffbarhet bör ses som ett medel för att ringa in områden där olika stater har ett gemensamt intresse för att bekämpa internationella brott. Dubbel straffbarhet har kommit, och består, att vara en viktig princip inom det straffrättsliga området.

7.2 Analys och egen reflektion

Det jag kommit fram till och uppmärksammat vid min undersökning är hur pass mycket kravet på dubbel straffbarhet ändå påverkar det internationella straffrättsliga samarbetet och medlemsstaternas syn av varandras straffrättssystem. Jag anser att en harmonisering på straffrättens område är svår genomförbart då medlemsländernas straffrättskultur fortfarande är så pass olika varandra. Istället för en total harmonisering tvingas EU:s medlemsstater att inte bara godkänna, men att erkänna varandras lagstiftning tack vare kravet på dubbel straffbarhet. Jag tror det är viktigt att kravet består i stor del då det utgör en rättserkännande effekt mellan medlemsländerna.

Idéer om brott och straff som medlemsstaternas straffrättssystem bygger på är fortfarande baserad på en del skilda uppfattningar om hur rätten ska vara disponerad. Ser jag till ovan framställda straffrättsteorier kan jag dra slutsatser redan där för hur olika tankesätt kan påverka principen om dubbel straffbarhet och det straffrättsliga området i övrigt på grund av dess spridda tankesätt. Klassicismen är som tidigare nämnt en gärningsorienterad teori som anser att människan bör regleras i en så liten utsträckning som möjligt. Klassicismen förespråkar ekvivalens vilket går i linje med principen om

ömsesidigt erkännande. Detta anser jag talar för att synen för principen om dubbel straffbarhet är positiv. Ekvivalens kan sägas vara en följd av både likhetsprincipen och legalitetsprincipen, vilka även är grundstenar inom klassicismen. Alla människors likhet inför lagen ska upprätthållas och straff utan stöd i lag får inte utdömas, det vill säga, är en gärning inte straffbar på gärningsorten ska en individ inte kunna straffas för en sådan. Enligt klassicismens tankesätt bör undantagen till dubbel straffbarhet ligga under en del kritik.

Nyklassicismen lägger vikt vid proportionaliteten mellan brott och straff, straffskalor samt brottets svårhet. Nyklassicismen leds tillbaka till tanken på att den dömda ska ha gjort sig förtjänt av sitt straff och på så sätt ska rättvisa uppnås. Jag anser att detta skulle kunna motivera till kritik mot dubbel straffbarhet då det inte kan anses rättvist att kunna dömas för ett brott som inte är olagligt på gärningsorten. Proportionalitetsteorin torde styrka denna uppfattning då teorin är en förlängning av nyklassicismens tankesätt.

För en del ideologier följer dock straffet sunt förnuft och dess grundval baserar sig till synes på känslomässiga infallsvinklar. Denna uppfattning om brott och straff bekräftar tankesättet bakom undantagen till kravet på dubbel straffbarhet. Att undantag ens införts är för att det inte kan anses motiverat att en person ska kunna begå en fruktansvärd handling så som våldtäkt mot barn och komma undan med den. Här tycker jag att det på ett tydligt sätt kan påvisas hur teorier eller åsikter om straff för brott kan förändra straffsystemets uppbyggnad.

Om jag går vidare och tittar till EU-samarbetet mellan medlemsländerna kan detta ses som en sluten cirkel där alla medlemsstater tar varandra i händerna, en slags grannsamverkan där länderna håller varandra om ryggen.

Genomgående i undersökningen har det dock påvisats vara svårt att få detta att gå till på ett alltigenom smärtfritt sätt i praktiken. Det har påvisats vara svårt att få till en harmonisering på straffrättens område då medlemsländerna utformar sin straffrätt på så pass olika sätt. Då jag läst på

och studerat olika rättsfall där problematiken kring dubbel straffbarhet påvisats kan jag tydligt se hur en del länder, enligt min åsikt, ligger lite bakom i sina idéer om brott och straff men även straffrättens struktur. Detta är såklart påverkat av vad jag anser vara rätt och fel, likaså påverkas detta synsätt av de regler och den moral som jag växt upp med. Jag tänker främst på rättsfallet NJA 2008 s 930 som presenterats under kapitel 3.3.1 och handlade om gärningar R.Z begått mot sin familj. I detta rättsfall går pappan, R.Z, fri från misshandel av sin dotter Si.Z med hänvisning till kravet på dubbel straffbarhet och avsaknaden av straff på gärningsorten, Frankrike. I Frankrike är det, till skillnad från i Sverige, tillåtet med viss barnaga om det förekommit en rättfärdigande omständighet och agan begåtts av en person som har myndighet över barnet.

Med hänvisning till ovanstående rättsfall om R.Z menar jag därmed att det är viktigt att ett krav på dubbel straffbarhet består. Även om jag personligen inte anser att barnaga överhuvudtaget bör tillåtas tror jag ändå att det är viktigt att EU:s medlemsländer till viss del bör få ha kvar delar av sina lagar trots att dem inte stöds av alla stater. Effekten med dubbel straffbarhet tror inte jag bara är bra för det internationella brottsbekämpande samarbetet utan också för att bibehålla respekten och förtroendet mellan länderna, även om de inte alltid är överens om vad som är rätt och fel. Vidare tror jag att effekten av dubbel straffbarhet är nödvändig vid vissa typer av situationer och handlingar. Jag tänker främst på exempelvis förekomsten av abort som sker i Sverige. Hur skulle det se ut ifall kravet på dubbel straffbarhet slopades och kvinnor som kommer till Sverige för att göra abort kunde bli straffade i sitt hemland där denna handling är förbjuden? Genom dubbel straffbarhet hindras en rättsprövning i hemlandet då vi i Sverige undantagit abort som en kriminaliserad handling. I detta fall stödjer jag såklart Sveriges olikhet i förhållande till exempelvis Polen där abort är kriminaliserat. Jag tror att effekten av dubbel straffbarhet i grunden är bra, även om den ändå ger upphov till ett ”ge och ta förhållande” vid situationer där medlemsländerna inte är helt överens om hur straffrätten bör vara utformad.

Vidare tror jag att det är just svårigheten att genomföra en harmonisering på straffrättens område som har kommit till att påverka kravet på dubbel straffbarhet och också gjort att undantag gällande dess användning uppkommit. Rättskulturerna mellan länderna är som sagt så pass olika att det uppkommit situationer då Sverige valt att kriminalisera ett samhällsproblem som utifrån vårt perspektiv är en gärning värd att straffa, där handlingen i andra länder går strafffri. Ett exempel på en sådan gärning är tvångsäktenskap. De svenska lagarna gällande tvångsäktenskap är stränga och inskränker en sådan akt medan det i exempelvis andra länder inte utgör ett brott. Jag anser att de relativt nya undantagen till kravet på dubbel straffbarhet är av värde även om jag i grunden anser att principen är användbar. Jag tycker att de inskränkningar som kravet på dubbel straffbarhet fått gällande brott av viss art är för det bättre. Detta är såklart påverkat av mina egna åsikter och värderingar gällande just dessa typer av brott. Brotten som är undantagna dubbel straffbarhet ger även uttryck för de mänskliga fri-och rättigheterna och ska enligt mig definitivt hamna utanför principen. Jag tror det är viktigt att värna om samarbetet och respektera medlemsstaternas olikheter, men att kunna dömas för exempelvis tvångsäktenskap tycker jag ändå står över det ömsesidigt erkännande av lagar dubbel straffbarhet ger upphov till.

Som framkommit i uppsatsen ligger kravet på dubbel straffbarhet i linje med det huvudsakliga syftet av principen om ömsesidigt erkännande. I förhållande till legalitetsprincipen är åsikterna dock lite mer spridda. Majoriteten av författare och professorer inom straffrätten menar dock att undantagen för kravet på dubbel straffbarhet inte kan anses strida mot legalitetsprincipen. Jag är beredd att hålla med gällande det påståendet. Så länge som en handling uttryckligen blivit undantagen kravet på dubbel straffbarhet kan jag inte se hur detta skulle gå emot legalitetsprincipen grundsyftet, utan denna borde därmed upprätthållas.

Straffrätten är både ett vidsträckt och svårreglerat område som jag tror kommer utvecklas mer och mer inom de närmaste åren. Kanske kommer

kravet på dubbel straffbarhet luckras upp mer och mer då EU:s medlemsländer är beredda att med gemensamma lagar tackla internationell brottsbekämpning. Just nu tror jag dock att både kravet och undantagen till dubbel straffbarhet är av värde, men vem vet ifall vi om några årtionden har kommit att harmonisera straffrätten så pass mycket att kravet på dubbel straffbarhet blivit helt värdelöst. Det får framtiden helt enkel utvisa!

Käll- och litteraturförteckning

Offentligt tryck

Statens offentliga utredningar

SOU 2002:98 Internationella brott och svensk jurisdiktion

SOU 2007:54 Barnet i fokus- En skärpt lagstiftning mot barnpornografi

SOU 2012:35 Stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap

Propositioner

Prop. 1972:98 med förslag till lag om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom, m.m.

Prop. 1993/04:130 Ändringar i brottsbalken m.m.
(ansvarsfrihetsgrunder m.m.)

Prop. 2000/01:83 Sveriges tillträde till 1996 års EU-konvention om utlämning

Prop. 2001/02:118 Sveriges antagande av rambeslut om en europeisk arresteringsorder och om överlämnande mellan medlemsstaterna

Prop. 2003/04:7 Lag om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder

Prop. 2004/05:45 En ny sexualbrottslagstiftning

Prop. 2008/09:20 Sveriges antagande av rambeslut om verkställighet av utevarodomar

Prop. 2009/10:70 Barnpornografibrottet

Prop. 2009/10:152 Förstärkt straffrättsligt skydd mot människohandel

Statens kommissioner

KOM (2007) 407 Slutgiltig rapport från kommissionen om genomförandet sedan 2005 av rådets rambeslut av den 13 juni 2002 om en europeisk arresteringsorder och överlämnande mellan medlemsstaterna

Litteratur

Asp Petter, *Festskrift till Per Ole Träskman*, Norstedts Juridik AB, Stockholm, 2011

Bassiouni M. Cherif, *Introduction to international criminal law: Second revised edition*, Internaional Criminal Law Series, Martinus Nijhoff publishers, Leiden Boston, 2014

Falk Per, *Straffrätt och territorium. Studier i internationell straffrätt*, Norstedts Juridik AB, Stockholm 1976

Holmqvist, Leijonhufvud, Träskman, Wennberg, *Brottsbalken en kommentar*, Studentutgåva 4, Nordstedts Juridik AB, Stockholm, 2005

Häthén Christian, *Straffrättsvetenskap och kriminalpolitik: de europeiska straffteorierna och deras betydelse för svensk strafflagstiftning 1906-1931: tre studier*, Lund, 1990

Jareborg Nils, *Allmän Kriminalrätt*, Iustus förlag, Uppsala, 2001

Jareborg, Asp, Ulväng, *Kriminalrättens grunder, 1:a upplagan*, Iustus förlag, 2010

Jareborg Nils, "*Straffets syften och berättigande*", Iustus,
Uppsala, 1992

Jareborg, Zila, *Straffrättens påföljdslära*, 3:e upplagan, Norstedts
Juridik AB, Stockholm 2010,

Klimek Libor, *European Arrest Warrant*, Springer, 2015

Lernestedt Claes, *Kriminalisering- Problem och principer*,
Iustus, Uppsala, 2003

Påle Karin, *Villkor för utlämning*, Iustus förlag, Uppsala, 2003

Sandgren Claes, *Rättsvetenskap för uppsatsförfattare- Ämne,
material, metod och argumentation*, 2:a upplagan, Norstedts
Juridik AB, Stockholm, 2007

Träskman Per Ole, *Narkotikastraffrätten*, Norstedts Juridik AB,
Stockholm, 2012

Tidskrifter

Kimmo Nuotio, *Straffrätten europeiseras*, Nordisk tidskrift for kriminalvidenskab, nr 4, 2001

Melin Mats, *"En blick mot framtiden"*, SvJT (svensk juristtidning), 2005

Nilsson Hans G., *"Ömsesidigt erkännande"*, SvJT (svensk juristtidning), 2005

Träskman Per Ole, *"Vad gör vi med den europeiska kriminalpolitiken?"*, SvJT (svensk juristtidning), 2005

Träskman Per Ole, *"Den europeiska arresteringsordern i Sverige- med några utblickar till Danmark och Finland"*, Nordisk tidskrift for kriminalvidenskab, 2007

Övriga källor

Europeiska rådet i Tammerfors den 15-16 oktober 1999, ordförandeskapets slutsatser

E-bok

Straffrättslig jurisdiktion i Norden

<https://books.google.se/books?id=FwJRIVcCcvUC&pg=PA46&lpg=PA46&dq=problem+med+kravet+på+dubbel+straffbarhet&source=bl&ots=RspFMGY-Co&sig=PITu0V6kMWX4dtue15I-GMlyuoA&hl=sv&sa=X&ved=0ahUKEwiOtpPjrsfJAhVmpnIKHXanBHcQ6AEIHzAA#v=onepage&q&f=false> , 2015-12-04,

kl. 15.31

Rättsfallsförteckning

Svea Hovrätt

RH 2001:16, <https://lagen.nu/dom/rh/2001:16>

RH 2010:38, <https://lagen.nu/dom/rh/2010:38>

RH 2012:86, <https://lagen.nu/dom/rh/2012:86>

Högsta domstolen

NJA 1973 s 423

NJA 2008 s 930

EU-domstolen

Mål 120/78, *Rewe-Zentrale AG mot Bundesmonopolverwaltung
für Branntwein*

Dom 2003-02-11, *Förenade målen Hüseyin Gözütok och Klaus
Brügge (målen C-187/01 och C-385/01)*

Mål C-303/05, *Advocaten voor de Wereld VZW mot Laden van
de Ministerraad*

Europadomstolen

Kokkinakis mot Grekland, no. 14307/88

The Sunday Times v United Kingdom (Series A No 30),

European Court of Human Rights (1979-80) 2 EHRR 245, 26

APRIL 1979